

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Διπλωματική Εργασία

Θέμα:

**Η σχέση γραπτού λόγου, εικόνων και ήχου σε
σύγχρονα πολυτροπικά παραμύθια: μια
κοινωνική- σημειωτική προσέγγιση**

Ονοματεπώνυμο φοιτήτριας:

Μελιανού Νικολίνα

Αριθμός Μητρώου φοιτήτριας: 0219063

Επιβλέποντες Καθηγητές: Φίλιππος Τεντολούρης

Κώστας Μάγος

Βόλος, 2023

Ονοματεπώνυμο φοιτήτριας: Μελιανού Νικολίνα

A.M.: 0219063

Εξάμηνο: 8^ο

Ακαδημαϊκό έτος: 2022-2023

Θέμα Πτυχιακής: Η σχέση γραπτού λόγου, εικόνων και ήχου σε σύγχρονα
πολυτροπικά παραμύθια: μια κοινωνική- σημειωτική προσέγγιση

Επιβλέποντες Καθηγητές: Φίλιππος Τεντολούρης, Κώστας Μάγος

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Φίλιππο Τεντολούρη, Επίκουρο Καθηγητή και μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την στήριξη του καθόλη την διάρκεια της συγγραφής της πτυχιακής, καθώς και για την πολύτιμη συμβολή του και ανταπόκριση κάθε φορά που χρειαζόμουν την βοήθεια του. Εξαιρετικά σημαντική ήταν και η καθοδήγηση του στην εκπόνηση της πτυχιακής αλλά και η ενθάρρυνση του σε αυτήν την δύσκολη περίοδο των σπουδών. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω και τον κ. Κώστα Μάγο, Αναπληρωτή Καθηγητή και μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, που δέχθηκε να είναι ο δεύτερος επιβλέπων στην εκπόνηση- υλοποίηση της πτυχιακής μου εργασίας. Τέλος, ευχαριστώ πολύ την οικογένεια μου, που μου στάθηκε και με στήριξε σε αυτήν την δύσκολη περίοδο αλλά και στην όλη πορεία των σπουδών μου και πάντα ήταν εκεί για μένα.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	6
Λέξεις- κλειδιά	6
Abstract	7
Keywords.....	7
Εισαγωγή.....	8
Κεφάλαιο 1: Βασικά χαρακτηριστικά του παραμυθιού.....	10
1.1. Ορισμός Παραμυθιού.....	10
1.2. Λαϊκά Παραμύθια	11
1.2.1. Ορισμός, ιδιότητες, χαρακτηριστικά και είδη του λαϊκού παραμυθιού.....	11
1.2.2. Είδη προφορικών λαϊκών παραδόσεων και κατηγορίες παραμυθιών.....	12
1.2.3. Η δομή του παραμυθιού	13
1.3. Σύγχρονο ή έντεχνο παραμύθι	13
1.3.1. Χαρακτηριστικά σύγχρονου παραμυθιού	14
1.4. Η συμβολή του παραμυθιού.....	15
2.1. Η αφήγηση στα σύγχρονα παραμύθια σύμφωνα με την θεωρία Labov και Waletzky	17
2.2. Η διάκριση του Van Leeuwen σχετικά με το κείμενο και την εικόνα.....	19
2.3. Το εικονογραφημένο βιβλίο και η ιστορία της εικονογράφησης στον κόσμο και στην Ελλάδα.....	19
2.4. Διαχωρισμός εικονογραφημένου βιβλίου	22
2.5. Η συμβολή της εικόνας.....	23
Κεφάλαιο 3: Μεθοδολογία- Δείγμα	25
3.1.Ερευνητική Μέθοδος.....	25
3.2.Δείγμα.....	25
3.3. Ανάλυση του δείγματος.....	29

3.4. Αξιοπιστία και η εγκυρότητα της ανάλυσης.....	30
Κεφάλαιο 4- Ευρήματα – Μοτίβο.....	31
4.1 Ευρήματα αναφορικά με την αφηγηματική δομή των παραμυθιών.....	31
4.2 Ευρήματα αναφορικά με τη σχέση αφηγηματικού κειμένου και εικόνων.....	34
4.3 Ευρήματα αναφορικά με τη σχέση αφηγηματικού κειμένου και ήχου.....	38
Κεφάλαιο 5- Συμπεράσματα	39
Βιβλιογραφία	40
Παράρτημα	41

Περίληψη

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας αφορά τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του γραπτού λόγου, των εικόνων και του ήχου σε σύγχρονα αφηγηματικά κείμενα. Για τον σκοπό αυτό επιλέχθηκαν 7 σύγχρονα πολυτροπικά παραμύθια (που συνδυάζουν γραπτό λόγο, εικόνες και ήχο σε CD που συνοδεύει το κάθε παραμύθι), τα οποία αναλύθηκαν μέσω μιας κοινωνικο-σημειωτικής ανάλυσης λόγου που στηρίχτηκε στις προσεγγίσεις των Labov, Labov & Waletzky και van Leeuwen. Τα κύρια ευρήματα της έρευνας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής: (α) μολονότι όλα τα παραμύθια να εμφανίζουν τις αφηγηματικές κατηγορίες του προσανατολισμού, της εξέλιξης της δράσης, της επίλυσης και του κλεισίματος, σε κάποια παραμύθια εμφανίζονται και κάποιες ιδιαιτερότητες, όπως η εμφάνιση διπλού προσανατολισμού σε ένα παραμύθι, (β) οι εικόνες σε όλα τα παραμύθια παρουσιάζουν ομοιότητα με το γραπτό μέρος, αν και εμφανίζονται και κάποιες εικόνες που το εξηγούν, το εξειδικεύουν, το συνοψίζουν ή έχουν αντίθετο περιεχόμενο μ' αυτό, (γ) στα CD εμφανίζεται μια πληθώρα λειτουργιών του ήχου, όπως προφορική αφήγηση των παραμυθιών, τραγούδια, ηχητικά εφέ και ξεχωριστές φωνές και ηχοχρώματα, π.χ. σε κάποια παραμύθια η εκφώνηση γίνεται από ένα άτομο, ενώ σε κάποια άλλα η εκφώνηση γίνεται από περισσότερα άτομα (στο παραμύθι της Χιονάτης διαφορετικός ομιλητής ανά ήρωα). Επομένως, η οργάνωση του νοήματος στα παραμύθια που εξετάζονται στην παρούσα πτυχιακή εργασία είναι μία πολύπλοκη διαδικασία μεταξύ της δομής των παραμυθιών, της εικονογράφησής τους και της λειτουργίας του ήχου.

Λέξεις- κλειδιά

Αφηγηματική δομή, ανάλυση λόγου, εικονογραφημένα παραμύθια, πολυτροπικότητα

Abstract

The goal of this thesis concerns the investigation of the relationship among the written part, images and sound in contemporary narrative texts. To achieve this goal, 7 contemporary multimodal fairy tales which combine written discourse, images and sound from an accompanying CD, were selected, which were then analyzed through a social semiotic discourse analysis, based on Labov's, Labov's & Waletzky's and van Leeuwen's approaches. The main findings of the research can be summarized as follows: (a) although all fairy tales display the narrative categories of orientation, action development, resolution and closure, some particularities also appear in some fairy tales, such as the appearance of a double orientation in a fairy tale, (b) the images in all fairy tales contain information which are similar with the written part but some images have a different function, e.g., they explain it, specify it or summarize it and in some cases they have opposite an opposite meaning, (c) the accompanying CDs have different functions, i.e., they include oral storytelling, songs, sound effects, distinct voices and timbres, e.g. in some fairy tales the narrator is a single person while in other the story is narrated by several participants (e.g., in the Snow White tale every speaker represents a different participant). Therefore, meaning in the fairy tales examined in this dissertation is a complex outcome among the structures of the fairy tales, their illustration and the function of sound.

Keywords

Discourse analysis, illustrated fairy tales, multimodality, narrative structure

Εισαγωγή

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του γραπτού λόγου, των εικόνων και του ήχου σε σύγχρονα αφηγηματικά κείμενα και συγκεκριμένα σε 7 σύγχρονα πολυτροπικά παραμύθια (που συνδυάζουν γραπτό λόγο, εικόνες και ήχο σε CD που συνοδεύει το κάθε παραμύθι). Η σχέση αυτή, που αποτελεί σημαντική θεματική στην ανάλυση λόγου και συγκεκριμένα στην ανάλυση των αφηγηματικών κειμένων (Labov, Labov & Waletzky και van Leeuwen) (Αρχάκης, 2005; Αρχάκης, 2011; van Leeuwen, 2005), διερευνήθηκε ειδικότερα μέσω των ακόλουθων τριών ερευνητικών ερωτημάτων:

- (α) Πώς δομούνται αφηγηματικά τα σύγχρονα πολυτροπικά παραμύθια;
- (β) Ποια είναι η σχέση του γραπτού αφηγηματικού κειμένου με το εικονιστικό;
- (γ) Ποιες είναι οι λειτουργίες του ήχου του CD που συνοδεύει το κάθε παραμύθι;

Για τη διερεύνηση των ερωτημάτων αυτών, ακολουθήθηκε η εξής ερευνητική διαδικασία που αποτυπώνεται σε κάθε κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας ως εξής.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται ο ορισμός των παραμυθιών, η διάκρισή τους σε λαϊκά και σύγχρονα, τα κύρια χαρακτηριστικά τους και ο τρόπος δόμησής τους, όπως και η συμβολή τους στην γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η δομή της αφήγησης στα σύγχρονα παραμύθια βάσει των Labov και των Labov & Waletzky, όπως και οι σχέσεις των εικόνων με το γραπτό αφηγηματικό κείμενο, όπως τις διέκρινε ο van Leeuwen.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται ο τρόπος επιλογής των πολυτροπικών παραμυθιών, ο τρόπος ανάλυσής τους -μία συνδυαστική ανάλυση λόγου- και η διασφάλιση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας της ανάλυσης αυτής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρατίθενται τα ευρήματα της έρευνας που μπορούν να συνοψιστούν ως εξής: (α) μολονότι όλα τα παραμύθια να εμφανίζουν τις αφηγηματικές κατηγορίες του προσανατολισμού, της εξέλιξης της δράσης, της επίλυσης και του κλεισίματος, σε κάποια παραμύθια εμφανίζονται και κάποιες ιδιαιτερότητες, όπως σε ένα παραμύθι η εμφάνιση διπλού προσανατολισμού, (β) οι εικόνες σε όλα τα παραμύθια παρουσιάζουν ομοιότητα με το γραπτό μέρος, αν και εμφανίζονται και κάποιες εικόνες που το εξηγούν, το εξειδικεύουν, το συνοψίζουν ή έχουν αντίθετο περιεχόμενο μ' αυτό, (γ) στα CD εμφανίζεται μια πληθώρα

λειτουργιών του ήχου, όπως προφορική αφήγηση των παραμυθιών, τραγούδια, ηχητικά εφέ και ξεχωριστές φωνές και ηχοχρώματα, π.χ. σε κάποια παραμύθια η εκφώνηση γίνεται από ένα άτομο, ενώ σε κάποια άλλα η εκφώνηση γίνεται από περισσότερα (στο παραμύθι της Χιονάτης διαφορετικός ομιλητής ανά ήρωα).

Τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας και η συσχέτιση τους με την θεωρία τα οποία μπορούν να συνοψιστούν ως εξής. Η νοηματοδότηση σύγχρονων πολυτροπικών παραμυθιών προκύπτει μέσα από μία πολύπλοκη διαδικασία μεταξύ της δομής του γραπτού κειμένου, των εικόνων που περιέχουν και του ήχου που τα συνοδεύει. Αυτό μπορούμε να πούμε ότι κάνει το σύγχρονο πολυτροπικό παραμύθι αρκετά σύνθετο αλλά ταυτόχρονα και πιο προσιτό και ενδιαφέρον.

Κεφάλαιο 1: Βασικά χαρακτηριστικά του παραμυθιού

1.1. Ορισμός Παραμυθιού

Σύμφωνα με τον Αναγνωστόπουλο, η λέξη «παραμύθι» προέρχεται από το συνηρημένο ρήμα «παραμυθεύομαι»- «παραμυθούμαι» που σημαίνει «συμβουλευώ», «παρακινώ», «ανακουφίζω», «παρηγορώ» (Ούρδα, 2017). Ο ίδιος (Αναγνωστόπουλος) αναφέρει πως «το παραμύθι είναι μια αφήγηση συγκεκριμένου μήκους, η οποία περιέχει μια διαδοχή μοτίβων ή ακόμα και επεισοδίων», και αποτελεί «το αρχαιότερο δασωμένο είδος της αφήγησης» (όπως αναφέρεται από την Ούρδα, 2017, σ.10). Είναι καθολικά αποδεχτό, πως κατέχει σπουδαία θέση στην λογοτεχνία και είναι ιδιαίτερα αγαπητό στα μικρά παιδιά (Τάτση, 2011). Έτσι, στην αρχαιότητα το παραμύθι σήμαινε παρηγορητικός λόγος με σκοπό την «παραμυθία», «την παρηγοριά δηλαδή, του ακροατή και αργότερα του αναγνώστη του» (Τάτση, 2011, σ. 15).

Στην σημερινή εποχή τα παραμύθια λογίζονται ως ξεχωριστό λογοτεχνικό είδος με διαχωρισμό σε λαϊκά και σύγχρονα ή έντεχνα (Τάτση, 2011). Το παραμύθι από τα αρχαία χρόνια ακόμα κατείχε ξεχωριστή θέση στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων αποτελώντας αναπόσπαστο κομμάτι της. Τα παραμύθια με τον γοητευτικό και φανταστικό τους κόσμο αποτελούσαν διέξοδο για τους ανθρώπους από την σκληρή πραγματικότητα και τα προβλήματα που τους ταλάνιζαν. Αυτή, μάλιστα, είναι και η σημασία της λέξης «παραμύθι», που υποδηλώνει την παρηγοριά, την ενθάρρυνση, την ανακούφιση. Σαφέστερα, το χαρούμενο τέλος των παραμυθιών ήταν και αυτό που λόγω της κάθαρσης των αναγνωστών, όσοι το διάβαζαν έπαιρναν ελπίδα για τυχόν πραγματοποίηση ενός χαρούμενου τέλους στη ζωή τους (Λιόντου, 2017).

Ο Stith Thompson (όπως αναφέρεται από την Λιόντου, 2017, σ. 10) προσδιόρισε το παραμύθι ως «μία αφήγηση με κάποιο μήκος η οποία εμπεριέχει διαδοχή μοτίβων ή επεισοδίων. Κινείται σε έναν πλαστό, χιμαιρικό κόσμο, χωρίς να γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο ούτε σε συγκεκριμένα πρόσωπα, αλλά αόριστα σε κάποιο βασιλιά, σε κάποια πριγκίπισσα, σε μία κόρη ή έναν γιό, μια φτωχή κοπέλα ή κάποιο νέο».

1.2. Λαϊκά Παραμύθια

Δεν υπάρχει λαός ή πολιτισμός που να μην έχει προφορικά ή γραπτά παραμύθια. Το προφορικό ή αλλιώς λαϊκό παραμύθι εμφανίζεται ήδη από τα πολύ παλιά χρόνια και εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι και σήμερα (Κανατσούλη, 2018). Γεννήθηκε από απλούς και αγράμματους ανθρώπους, που τους ονόμασαν παραμυθάδες και συνήθως μέσα σε αγροτική κοινότητα (Ούρδα, 2017). Είναι ίσως και από τα αρχαιότερα είδη λογοτεχνικής παραγωγής και ανήκει κυρίως στην προφορική λογοτεχνία αλλά και στην γραπτή (Τάτση, 2011).

Όπως αναφέρει και η Κανατσούλη (2018, σ.81) «είναι ένα πανανθρώπινο λογοτεχνικό είδος, που μέσα από αυτήν την ιδιαίτερη γλώσσα που χρησιμοποιεί (της τυποποίησης, των συμβόλων, αλλά και της αφηγηματικής του τέχνης), έχει αποκτήσει οικουμενικότητα». Αυτή η οικουμενικότητα επιτρέπει σε λαούς διαφορετικούς να επικοινωνήσουν, να συνεννοηθούν και να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν μεταξύ τους. Έτσι μέσα από τα παραμύθια αναδεικνύεται η τοπική πολιτισμική ιδιαιτερότητα του κάθε λαού, προβάλλεται το διαφορετικό, το ιδιαίτερο, καταφέροντας όμως να αποτελέσουν και ενοποιητικό δεσμό για όλους αυτούς μεταξύ τους (Κανατσούλη, 2018).

1.2.1. Ορισμός, ιδιότητες, χαρακτηριστικά και είδη του λαϊκού παραμυθιού

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί του λαϊκού παραμυθιού, όπως του Δημήτρη Πετρόπουλου, του Μιχάλη Μερακλή, του Γεώργιου Μέγα, του Δημήτριου Λουκάτου, των Bolte- Polivka (βλ. ενδεικτικά Κανατσούλη 2018, Λιόντου 2017 & Τάτση 2011), οι οποίοι συμφωνούν πάνω κάτω στο ίδιο μοτίβο: το παραμύθι είναι μια ποιητική φανταστική διήγηση που κινείται στον κόσμο του υπερφυσικού και του μαγικού, προκειμένου να ξεφύγουμε από την σκληρή πραγματικότητα και έχει ως απώτερο σκοπό την τέρψη των ακροατών.

Μερικά από τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τα λαϊκά παραμύθια είναι τα εξής (Κανατσούλη, 2018):

- Η ύπαρξη της φαντασίας και η απουσία της αληθοφάνειας στον κόσμο των παραμυθιών. Η απουσία, δηλαδή, των φυσικών νόμων και έντονη η παρουσία του υπερφυσικού στοιχείου, είτε μέσω ενός από μηχανής βοηθού, είτε μέσω κάποιου μαγικού μέσου, που

βοηθά τον άνθρωπο όταν βρεθεί σε κατάσταση ανάγκης, πραγματοποιώντας έτσι ένα θαύμα.

- Δεν έχουν αναφορά σε συγκεκριμένα πρόσωπα, τόπο και χρόνο. Συγκεκριμένα, για να δηλώσουν τον χρόνο ξεκινάνε με την τυπική φράση «μια φορά κι ένα καιρό» ή «κάποτε σ' ένα τόπο», ενώ στα πρόσωπα τα ονόματά τους δίνονται μέσα από τα χαρακτηριστικά τους ή τις ιδιότητες τους (π.χ. «Κοκκινোসκουφίτσα» λόγω του κόκκινου φορέματος).
- Στα λαϊκά παραμύθια δεν υπάρχει η μεσότητα, το μέτρο δηλαδή ενός κοινού ανθρώπου, αλλά όλα κινούνται μόνο στα δύο άκρα. Ή θα είναι όλα πολύ ωραία ή όλα πολύ άσχημα, ή θα είναι όλα πολύ μεγάλα ή όλα πολύ μικρά.
- Δεν έχουν διδακτικό και συμβουλευτικό ρόλο αλλά ηθικό. Συγκεκριμένα, προβάλλουν την ηθική συνείδηση του λαού με το να τιμωρείται πάντα στο τέλος το κακό και να νικάει το καλό συνεπάγοντας έτσι την κάθαρση.

1.2.2. Είδη προφορικών λαϊκών παραδόσεων και κατηγορίες παραμυθιών

Το λαϊκό παραμύθι αλλά και οι λαϊκές παραδόσεις διακρίνονται σε τρία είδη (Κανατσούλη, 2018):

- Τους Μύθους, οι οποίοι είναι αρχαίες παραδόσεις που αφορούν θεούς και ήρωες. Επίσης, ο μύθος είναι μια «μικρή αλληγορική διήγηση από τον κόσμο των ζώων ή των ανθρώπων, που θέλει να διδάξει κάτι» (σελ. 95).
- Τους Θρύλους και τις τοπικές παραδόσεις, που μοιράζονται κάποια από τα χαρακτηριστικά του είδους του παραμυθιού. Παραδόσεις ή θρύλοι λέγονται «οι φανταστικές διηγήσεις που πλάθει ο λαός, με βάση τις δοξασίες του για ορισμένους τόπους και όντα και που τις πιστεύει για αληθινές» (σελ. 97).
- Τις Ευτράπελες διηγήσεις, οι οποίες είναι «τα λεγόμενα ανέκδοτα ή περιγελαστικά αστεία ή περιπαίγματα χωριών, που σατιρίζουν τρόπους, επαγγέλματα, χαρακτήρες ή σωματικές και πνευματικές ατέλειες (π.χ. τους κουτούς)» (σελ. 99). Τέλος, έχουν ρεαλιστικό χαρακτήρα και αναφέρονται σε καθημερινούς ανθρώπους.

Όσον αφορά τις κατηγορίες των παραμυθιών, διακρίνουμε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες ως προς το περιεχόμενο τους (Κανατσούλη, 2018):

- Τα μαγικά ή ξωτικά παραμύθια (έντονη η εμφάνιση του μαγικού στοιχείου, π.χ. δράκος)

- Τα διηγηματικά ή κοσμικά παραμύθια (μοιάζουν με μυθιστορήματα από την πραγματική ζωή από ανθρώπινες κοινωνίες)
- Τα θρησκευτικά ή συναξαρικά (από βίους αγίων)
- Τα ευτράπελα ή σατιρικά (παθήματα κουτών, ξεγελάσματα)

1.2.3. Η δομή του παραμυθιού

Στο λαϊκό παραμύθι διακρίνονται τρία δομικά μέρη: η εισαγωγή ή προϋδέαση, η οποία είναι σύντομη και μας εισάγει στο θέμα, η διήγηση, που είναι το κύριο μέρος του παραμυθιού, όπου παρουσιάζονται διάφορα μοτίβα δράσης και το τέλος, το οποίο είναι τυπικό. Η ανάλυση της δομής των παραμυθιών γίνεται σύμφωνα με την επιστημονική μέθοδο του Ρώσου Vladimir Propp στο βιβλίο του η *Μορφολογία των λαϊκών παραμυθιών*.

Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι στα παραμύθια υπάρχουν πολλά και μεταβλητά στοιχεία αλλά διακρίνονται και πολλά σταθερά και αμετάβλητα, τα οποία τα ονομάζει λειτουργίες και απαριθμεί 38 (31 και 7 που αφορούν τους χαρακτήρες). Πιο ειδικά, ένα αμετάβλητο στοιχείο είναι αυτό της παραβίασης μιας απαγόρευσης, π.χ. στο παραμύθι της Κοκκινοσκουφίτσας εκείνη παραβιάζει την εντολή της μητέρας της να μην πάει στο σπίτι της γιαγιάς της μέσα από το δάσος (Κανατσούλη, 2018). Σε αντίθεση ένα μεταβλητό στοιχείο που εμφανίζεται στα παραμύθια που εξετάζονται στην παρούσα εργασία είναι η αναφορά των γονέων. Για παράδειγμα, στο παραμύθι της «Χιονάτης» και στο παραμύθι «Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη» αναφέρεται η οικογένεια των ηρώων ενώ στον «κηπουρό του ουρανού» όχι.

1.3. Σύγχρονο ή έντεχνο παραμύθι

Το σύγχρονο παραμύθι κουβαλάει «το φορτίο του παρελθόντος» ενσωματώνοντας νέες πραγματικότητες (Αναγνωστόπουλος 2015, Ούρδα 2017), καθώς γράφεται από επωνύμους παραμυθάδες- συγγραφείς και συνήθως στηρίζεται σε προσωπικά βιώματα και όχι σε ομαδικά και συλλογικά όπως των λαϊκών παραμυθιών (Κανατσούλη 2018, Τάτση 2011). Στο σύγχρονο παραμύθι περιστέλλεται το μαγικό στοιχείο και έχουμε έντονη την παρουσία της πραγματικότητας και του ρεαλισμού (Ούρδα, 2017), δηλαδή όπως αναφέρει και ο Παπανικολάου με την Τσιλιμένη (1998) «υπάρχει συγκερασμός πραγματικότητας και φαντασίας» (όπως αναφέρεται από την Τάτση, 2011, σ.20).

Δυο από τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν το σύγχρονο παραμύθι είναι η αμεσότητα και η ειλικρίνεια, ενώ η θεματολογία του κινείται γύρω από τα σημερινά σύγχρονα προβλήματα που ταλανίζουν την κοινωνία μας (Ούρδα, 2017). Για αυτό, και παρουσιάζει αναστολές, προβληματισμούς, συμπλέγματα και αμφιβολίες ενός σύγχρονου συγγραφέα. Αυτά τα παραμύθια, των σύγχρονων συγγραφέων μπορεί να αποτελούν διασκευή των λαϊκών παραμυθιών, τα οποία προσαρμόζονται στο σήμερα και σε πιο σύγχρονες ιδεολογίες. Αυτές οι διασκευές των παραμυθιών δεν περιορίζονται μόνο στο γραπτό λόγο αλλά μπορεί να πάρουν και μια πιο σύγχρονη μορφή μέσα από την εικονογράφησή τους ή την απόδοσή τους σε κινηματογραφική ταινία, κόμικς, κινούμενο σχέδιο, βιντεοπαιχνίδι και άλλες τέτοιες μορφές (Κανατσούλη, 2018). Ιδίως, η εικονογράφηση τους διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη τους αλλά και στη μαθησιακή διαδικασία (Ούρδα, 2017).

Στην Ελλάδα από τους πιο γνωστούς Έλληνες συγγραφείς έντεχνων παραμυθιών είναι ο Ευγένιος Τριβιζάς, η Μάρω Λοϊζου, η Ζωή Βαλάση, ο Αλέξης Κυριτσόπουλος, ο Χρήστος Μπουλώτης, ο Μάνος Κοντολέων, ο Βαγγέλης Ηλιόπουλος, η Μαρία Παπαγιάννη, η Τασούλα Τσιλιμένη, η Αλεξάνδρα Μητσιάλη, Ο Φίλιππος Μανδηλαράς κ.ά. (Κανατσούλη, 2018).

1.3.1. Χαρακτηριστικά σύγχρονου παραμυθιού

Όπως προείπαμε, στο έντεχνο παραμύθι αποφεύγονται η φαντασία και τα στοιχεία του μαγικού και διακρίνουμε έντονα τον ρεαλισμό. Μερικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου παραμυθιού είναι τα εξής (Κανατσούλη, 2018):

- Υπάρχει η τάση της απομυθοποίησης, ο περιορισμός της φαντασίας και της εμφάνισης του μαγικού στοιχείου, που βλέπαμε στα λαϊκά παραμύθια.
- Η θεματολογία αφορά τα προβλήματα της σύγχρονης ζωής (στοιχεία ρεαλισμού), μέσα όμως από κάποιο μαγικό πρόβλημα.
- Έχουμε την αντικατάσταση των μαγικών μέσων και στοιχείων από την τεχνολογία.
- Αποφεύγονται οι αγριότητες και θηριωδίες των λαϊκών παραμυθιών.
- Μειώνονται οι αναφορές στους μύθους και θρύλους του λαϊκού πολιτισμού.
- Δεν υπάρχει διδακτισμός αλλά διδαχή, που επέρχεται αβίαστα.

- Όπως και στα λαϊκά παραμύθια κρατούν το χαρούμενο τέλος με την δικαίωση του καλού, απλά διαφέρει ο τρόπος από τα λαϊκά παραμύθια.
- Αποφεύγεται ο σεξισμός και κάθε είδους ρατσισμός και προκαταλήψεις έναντι του διαφορετικού, έναντι ανθρώπων με ιδιαιτερότητες ή από μειονότητες.
- Υπάρχει έντονο το χιουμοριστικό στοιχείο.

Εκτός βέβαια από όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που είναι και τα σημεία διάκρισής του από το λαϊκό παραμύθι, διακρίνονται και κάποια κοινά σημεία με αυτό. Ένα από τα οποία είναι η «τυπική αρχή» και το «τυπικό τέλος». Σαφέστερα, διατηρεί πολλές φορές την φράση με την οποία αρχίζουν τα λαϊκά παραμύθια «Μια φορά κι ένα καιρό...», αλλά και το ευτυχισμένο τέλος και την δικαίωση του καλού, με επαναφορά του παρόντος από το παρελθόν «...και ζήσαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα». Ακόμη, κοινά στοιχεία των δυο αυτών ειδών παραμυθιού είναι ο κινητοποιημένος χρόνος, στον οποίο η διαφορά έγκειται στους ήρωες, που στο έντεχνο παραμύθι είναι πιο «επίπεδοι» και πιο «γήινοι» χωρίς συμβολισμούς (Τάτση, 2011).

1.4. Η συμβολή του παραμυθιού

Το παραμύθι, σύμφωνα με τον Αναγνωστόπουλο, προσφέρει αισιοδοξία στους ακροατές/αναγνώστες του αλλά και ασφάλεια και πίστη. Το παραμύθι είναι κάτι το ευχάριστο, το διασκεδαστικό, το ενδιαφέρον, το ελκυστικό για τα παιδιά, που συμβάλει στην πολύπλευρη ανάπτυξη του. Είναι κάτι που προβληματίζει τα παιδιά, τα συγκινεί, τα ψυχαγωγεί και τα κάνει να γελάνε. Πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι στην ζωή του μικρού παιδιού, καθώς του διεγείρει την φαντασία, του οξύνει την περιέργεια και την αντίληψη, του προσφέρει εμπειρία, του καλλιεργεί την ευαισθησία και το πνεύμα του και του τρέφει την μνήμη (όπως αναφέρεται από την Ούρδα, 2017).

Επιπλέον, το παραμύθι έχει και παιδαγωγική και διδακτική αξία, αφού διευρύνει τους γλωσσικούς κώδικες του παιδιού καλλιεργώντας του την μητρική γλώσσα. Η φαντασία είναι αυτή που προσφέρει την δυνατότητα το παιδί να γνωρίσει τον ίδιο του τον εαυτό και τις δυνάμεις του αλλά και παράλληλα να διασκεδάσει. Ακόμη, μέσα από τον συμβολισμό και την αλληγορία φανερώνεται στο παιδί η πραγματικότητα και εξασκείται σε νέες εικόνες.

Μέσα από αυτό μπορεί να γνωρίσει ήθη, έθιμα, παραδόσεις, νέους λαούς και πολιτισμούς και να γνωρίσει πολιτιστικές αρχές και αξίες. Μπορεί να ταυτιστεί με τους ήρωες του παραμυθού και τα παθήματά τους και να αποκτήσει πίστη και αισιοδοξία βλέποντας πως στο τέλος το καλό νικάει το κακό. Τέλος, συμβάλει στην «ανάγνωση» της εικόνας και στην εξοικείωση με αυτήν. Συνεπώς, ευκρινής είναι η επίδραση του παραμυθιού στην ανάπτυξη του ψυχικού και πνευματικού κόσμου του παιδιού και η επίδραση του στην εξέλιξη της ζωής του (Ούρδα, 2017, σ. 12).

Κεφάλαιο 2: Η αφήγηση ως γλώσσα, εικόνα και ήχος

2.1. Η αφήγηση στα σύγχρονα παραμύθια σύμφωνα με την θεωρία Labon και Waletzky

Σύμφωνα με τον Αρχάκη (2005), σε αντίθεση με την περιγραφή που έχει στατικό χαρακτήρα παρουσιάζοντας τα αντικείμενα της εκτός χρόνου, η αφήγηση «συνίσταται στην κωδικοποίηση παρελθοντικών κυρίως γεγονότων» και έχει δυναμικό χαρακτήρα, παρουσιάζοντας την εξέλιξη και μεταβολή των γεγονότων. Η αφήγηση έχει ποικίλους επικοινωνιακούς στόχους που μπορεί να αφορούν από την διασκέδαση μέχρι και την προσπάθεια να πεισθεί ο αποδέκτης.

Οι Labon και Waletzky (Αρχάκης, 2005; Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011) έχουν προτείνει ένα μοντέλο σύμφωνα με το οποίο μια ολοκληρωμένη αφήγηση απαρτίζεται από:

1. Την *περίληψη*, που αποτελεί τον πρόλογο του θέματος της ιστορίας, μας εισάγει στο θέμα (Αρχάκης, 2005) συνοψίζοντας τον σκοπό και το περιεχόμενο της, π.χ. «Έχεις ακούσει την ιστορία με το δράκο;» (Αρχάκης, 2005, σ.103). Μάλιστα, ο αφηγητής για να διεγείρει την περιέργεια και το ενδιαφέρον των ακροατών χρησιμοποιεί προεξαγγελτικές συνεισφορές (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011).
2. Τον *προσανατολισμό*, όπου δίνονται πληροφορίες υποδομής σχετικά με τι έκανε ποιος και ποτέ, π.χ. «Πριν πολλά πολλά χρόνια κοντά σ' ένα κάστρο ήταν ένας δράκος. Στο κάστρο ζούσε μια πριγκίπισσα με το βασιλιά πατέρα της και τη βασίλισσα μητέρα της» (Αρχάκης, 2005, σ. 104). Παρέχονται δηλαδή, γενικότερες και ειδικότερες πληροφορίες υποδομής σχετικά με τους χαρακτήρες, τις πράξεις τους, τον χώρο, τον χρόνο κτλ. (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011).
3. Την *εξέλιξη της δράσης*, όπου εκτυλίσσονται τα γεγονότα/συμβάντα της ιστορίας σε μια χρονική ακολουθία απαντώντας στο ρητό ή άρρητο ερώτημα του ακροατή «Και μετά τι έγινε;». Κάποια στιγμή η ισορροπία στα γεγονότα διαταράσσεται αλλά στο τέλος επέρχεται η λύση και η ισορροπία ανακτάται, π.χ. «Ο δράκος ένιωθε μοναξιά, γι' αυτό, μια μέρα που η πριγκίπισσα βγήκε στο μπαλκόνι της, πήγε και την απήγαγε. Είδε όμως πόσο πολύ λυπημένη ήταν και έκανε κάτι πολύ συγκινητικό: Καθώς κοιμόταν, τη σήκωσε απαλά και την επέστρεψε στο κάστρο» (Αρχάκης, 2005, σ. 104). Συνήθως, τα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιούνται για την κορύφωση της δράσης είναι ο

αφηγηματικός ενεστώτας, ο ευθύς λόγος, οι κατασκευασμένοι διάλογοι και «το αφηγηματικό «να» σε (ανεξάρτητες προτάσεις) με ατελές ποιον ενέργειας» (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011, σ.73).

4. Την *αξιολόγηση*, η οποία εντοπίζεται διάσπαρτη κατά την εξέλιξη των γεγονότων. Μέσω αυτής δηλώνονται η σημασία των γεγονότων, οι στάσεις και τα συναισθήματα του αφηγητή σε σχέση με αυτά (Αρχάκης, 2005), αλλά και το ασυνήθιστο και απρόβλεπτο που συμβαίνουν στα γεγονότα αυτά (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011). Η αξιολόγηση μπορεί να διακριθεί στα εξής δύο είδη:
 - την *εξωτερική*, όπου ο αφηγητής διακόπτει την αφήγηση του για να σχολιάσει ρητά γεγονότα, π.χ. «έκανε κάτι πολύ συγκινητικό» (Αρχάκης, 2005), να προσδιορίσει τον σκοπό της αφήγησης και να αναφερθεί στα συναισθήματά του, έχοντας έντονη την φωνή του αφηγητή (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011) και
 - την *εσωτερική*, όπου «ο σχολιασμός δεν είναι ρητός, αλλά επιτυγχάνεται με παραγλωσσικούς τρόπους (κινήσεις χεριών, κεφαλιού, επιτονισμούς) ή/και μέσω της παρεμβολής λεξικών και συντακτικών δομών, όπως επιθέτων, επιρρημάτων κτλ.», π.χ. «λυπημένη» (Αρχάκης, 2005, σ. 104). Επιτυγχάνεται δηλαδή μέσω της δραματοποίησης, της επανάληψης, της καταγραφής λεπτομερών εικόνων, της ελλειπτικής σύνταξης, της κατάλληλης παρεμβολής επιθέτων και επιρρημάτων, της εκφραστικής προσωδίας και φωνολογίας και των παραγλωσσικών τρόπων. Στην εσωτερική ο αφηγητής αποστασιοποιείται και δεν έχει εμπλοκή σε σχέση με τα γεγονότα της αφήγησης. Η απόσταση από τα συμβάντα, τους χαρακτήρες και τους αποδέκτες της αφήγησης, ή η εμπλοκή του αφηγητή με αυτά ρυθμίζεται από τις χρονικές εναλλαγές (από τον αόριστο στον αφηγηματικό ενεστώτα και αντίστροφα) και από τις εναλλαγές του ποιού ενέργειας (από το συνοπτικό στο εξακολουθητικό και αντίστροφα) (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011).
5. Το *κλείσιμο*, όπου είναι η μετάβαση από το παρελθόν στο παρόν, από την ιστορία στην συνομιλία και το σημείο όπου μπορούν να γίνουν γενικές παρατηρήσεις ή να δηλωθούν τα γενικά συμπεράσματα του αφηγητή από τα γεγονότα της διήγησης, π.χ. «Για να είναι λοιπόν ομαλή η συνύπαρξη μ' έναν άνθρωπο, πρέπει να μένει κοντά μας με τη θέλησή του και όχι να τον κρατάμε με τη βία» (Αρχάκης, 2005; Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011). Δεν είναι, κάθε φορά, υποχρεωτική η παρουσία όλων των παραπάνω μερών της αφήγησης και συγκεκριμένα η περίληψη και το κλείσιμο μπορεί να μην υπάρχουν καθόλου ή να συρρικνώνονται σε περιστάσεις οικειότητας. Επιπρόσθετα, η αξιολόγηση δεν έχει

συγκεκριμένη δομική θέση και μπορεί να είναι διάσπαρτη σε όλο το αφηγηματικό κείμενο (Αρχάκης, 2005; Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011).

2.2. Η διάκριση του van Leeuwen σχετικά με το κείμενο και την εικόνα

Ο van Leeuwen (2005) διέκρινε δύο σχέσεις μεταξύ γραπτού κειμένου και εικόνας: (α) την επεξεργασία (elaboration) στην οποία το νόημα της εικόνας δεν είναι αυτοτελές και (β) την επέκταση (extension), σύμφωνα με την οποία η εικόνα έχει αυτοτελές νόημα.

Ειδικότερα, η επεξεργασία μπορεί να διαχωριστεί περαιτέρω σε: (α1) εξειδίκευση (specification): η εικόνα εξειδικεύει το κείμενο ή το αντίστροφο, (α2) εξήγηση (explanation): το κείμενο παραφράζει την εικόνα ή το αντίθετο, (α3) παράδειγμα (exemplification): το κείμενο δίνει ένα παράδειγμα της εικόνας ή το αντίστροφο και (α4) περίληψη (summary): το κείμενο γενικεύει μια εικόνα ή το αντίστροφο.

Αντίστοιχα, η σχέση της επέκτασης μπορεί να διαχωριστεί σε: (β1) ομοιότητα (similarity): το περιεχόμενο του κειμένου είναι όμοιο ή έστω παρόμοιο με αυτό της εικόνας, (β2) αντίθεση (contrast): το περιεχόμενο του κειμένου είναι αντίθετο με αυτό της εικόνας και (β3) συμπλήρωμα (complement): το περιεχόμενο της εικόνας προσθέτει περισσότερες πληροφορίες σε αυτό του κειμένου. Το συμπλήρωμα μπορεί να είναι είτε χρονικό, είτε τοπικό, είτε λογικό.

2.3. Το εικονογραφημένο βιβλίο και η ιστορία της εικονογράφησης στον κόσμο και στην Ελλάδα

Ο Κιτσαράς (1993, σ. 20) αναφέρει πως εικονογραφημένο βιβλίο είναι «το σύνολο των εικόνων και άλλων διακοσμητικών στοιχείων που ενταγμένα οργανικά στο κείμενο έχουν σκοπό να το καταστήσουν ελκυστικότερο και προσιτότερο ή αν το τεκμηριώσουν και να το προεκτείνουν στη σκέψη του ανθρώπου». Το βασικότερο χαρακτηριστικό αυτών των παραμυθιών είναι η κυρίαρχη παρουσία του εικαστικού λόγου, δηλαδή της εικόνας παρουσιάζοντας μια ακολουθία από αυτές (Ούρδα, 2017). Ο Ασωνίτης πάλι, λέει ότι το εικονογραφημένο βιβλίο «αποτελεί ένα ενιαίο και νοηματικό σύνολο» (Ούρδα, 2017, σ. 17).

Η πορεία του εικονογραφημένου βιβλίου ξεκινάει από την εφεύρεση της τυπογραφίας τον 15^ο αιώνα, με αποτέλεσμα γρήγορα να κυκλοφορήσουν τα βιβλία με εικόνες. Εκείνη την περίοδο τα βιβλία με εικόνες προορίζονταν για ενήλικες και είχαν κυρίως εμπορικούς και όχι αισθητικούς στόχους και σκοπούς. Μάλιστα, αυτήν την περίοδο εμφανίζεται και το εικονογραφημένο βιβλίο με τους μύθους του Αισώπου.

Έπειτα, στον αιώνα της Αναγέννησης (16^{ος} αιώνας), εμφανίζεται το βιβλίο του J. A. Comenius «Ο Ορατός κόσμος σε εικόνες» (1637), με κριτική στάση έναντι της κυριαρχίας του λόγου, με την ανταπόκριση του αιτήματος για την μόρφωση των λαϊκών στρωμάτων και το κυριότερο την ανάδειξη της σημασίας και της αναγκαιότητας της εικονογράφησης σε παιδικά βιβλία κάνοντας το προσιτό και ελκυστικό σε αυτά.

Τον 17^ο αιώνα ο John Locke υποστήριξε πως τα παιδιά πρέπει να διαβάζουν ευχάριστα και κατάλληλα βιβλία για την ηλικία τους και τις δυνατότητες τους. Επίσης, ο Comenius δημιουργεί ένα εικονογραφημένο λατινικό λεξικό με βάση την παρατήρηση του πραγματικού κόσμου και ισχυρίζεται πως τα παιδιά μπορούν να θυμηθούν πιο εύκολα πράγματα που έχουν δει παρά πράγματα που έχουν διαβάσει.

Το 18^ο αιώνα εμφανίζονται δυο μεγάλοι παιδαγωγοί, ο Jean Jacques Rousseau και ο J. Pestalozzi. Ο πρώτος πίστευε πως οι εικόνες σε ένα βιβλίο κρατούν αμείωτο τον ενδιαφέρον και την προσοχή του παιδιού ενώ ο δεύτερος με τις ιδέες του επηρέασε την εκπαιδευτική σκέψη με κοινωνιολογικές και παιδαγωγικές απόψεις. Έτσι, ο Rousseau εκδίδει ένα σημαντικό βιβλίο για την παιδική λογοτεχνία και την εκπαίδευση, τον *Αιμίλιο* (Ούρδα, 2017).

Το 1774, ο Βρετανός J. Newbery ανοίγει εκδοτικό οίκο με κύριο στόχο του την εκτύπωση παιδικών βιβλίων και παραμυθιών για την ψυχαγωγία των παιδιών. Βέβαια, ασχολήθηκε πιο πολύ με τον στολισμό και την εμφάνιση των βιβλίων παρά για το περιεχόμενο τους.

Το 18^ο αιώνα η εικονογράφηση πραγματοποιείται με ξυλογλυπτική και ενώ ανακαλύπτεται η λιθογραφία, χρησιμοποιείται και επηρεάζει την εικονογράφηση των παιδιών βιβλίων στα τέλη του 19^{ου} αιώνα (Ούρδα, 2017).

Το 19^ο αιώνα εμφανίζεται έντονη η εικονογράφηση στα παιδικά βιβλία των αδελφών Grimm, οι οποίοι κάνουν τεράστια επιτυχία αφού έδωσαν μεγάλη σημασία στη σχέση που έχει το κείμενο με την εικόνα. Επίσης, εκείνη την περίοδο (1865) ο E. Evans, τυπώνει τα πρώτα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία και συνεργάζεται με μεγάλους εικονογράφους, όπως τον Crane, ενώ την εμφάνισή του κάνει το βιβλίο η «Αλίκη στην χώρα των Θαυμάτων» του

Caroll (Ούρδα, 2017), το οποίο κυριαρχεί και είναι αυτό που «επισφραγίζει την εικονογραφική αντίληψη αυτής της περιόδου» με τις «εικόνες του να είναι δυνατές τόσο στην σύνθεση όσο και στη σαφήνεια και καθαρότητα των γραμμών» (Καναρτζή, 2002 σελ. 51).

Τον 20^ο αιώνα το βιβλίο της B. Potter «Η ιστορία του κουνελιού Πέτρου» αποτελεί ορόσημο της παιδικής λογοτεχνίας σχετικά με τη λειτουργική σχέση εικόνας και λόγου (Ασωνίτης). Μετά από αυτό το βιβλίο της που εκδόθηκε σε έγχρωμη μορφή, οι περισσότερες εικόνες των βιβλίων της ήταν έγχρωμες και συνήθως απεικόνιζαν ζώα στο φυσικό τους περιβάλλον με ανθρώπινη συμπεριφορά που τους έδινε η ίδια. Το 1932 ο Pere Castor εκδίδει στη Γαλλία τα δικά του εικονογραφημένα βιβλία με μοντέρνες τεχνικές εικονογράφησης με αποδέκτες παιδιά που μόλις ξεκινούν να διαβάζουν (όπως αναφέρεται στην Ούρδα, 2017).

Έπειτα, το 1960 σύμφωνα με τον Ασωνίτη (όπως αναφέρεται στην Ούρδα, 2017, σ.15), αρκετοί εικονογράφοι κάνουν μια πιο μοντέρνα προσέγγιση στην εικονογράφηση των παιδικών βιβλίων, «με ελευθερία της μορφικής επινόησης, η οποία μέσω της προσωπικής διαχείρισης της γραμμής και του χρώματος, αποδεσμεύεται από τη ρεαλιστική απεικόνιση των πραγμάτων». Τότε, έχουμε και από τον J. Stevenson ένα διαφορετικό είδος εικονογράφησης με χιουμοριστικό και γελοιογραφικό σχέδιο, με την τεχνική να πλησιάζει στα κόμικς.

Όσον αφορά την εικονογράφηση στην Ελλάδα, στην αρχή ήταν χωρίς κανόνες και ιδιαίτερη εξειδικευμένη εκπαίδευση από ανθρώπους χωρίς ξεκάθαρο επαγγελματικό προσανατολισμό. Πρωτότυπη εικονογράφηση, αν και υστερούσε τεχνικά και αισθητικά, χαρακτηρίστηκε αυτή της Αντιγόνης Μεταξά με συνεργασία τον οίκο Αλικιώτη, που αποτέλεσε την αρχή και εξέλιξη του παιδικού βιβλίου στην Ελλάδα. Το 1960 έχουμε αισθητή παρουσία χρωματιστών εικόνων και από το 1974 έντονο ενδιαφέρον για το παιδικό βιβλίο, στο οποίο πλέον οι εκδότες δίνουν βαρύτητα στην πλούσια και καλαίσθητη εικονογράφηση αναγνωρίζοντας τον πρωταρχικό της ρόλο στο παιδικό βιβλίο.

Το 1980 εμφανίζεται μια διαφορετική μορφή εικονογράφησης, όπως ισχυρίζεται ο Ασωνίτης (όπως αναφέρεται στην Ούρδα, 2017, σ.16), που δεν στηρίζεται στην άποψη ότι πρέπει να είναι στα μέτρα του παιδιού και να υπάρχει φαντασία, οπότε η εικονογράφηση μεταμορφώνεται σε πραγματική, παρέχοντας στο παιδί «τη δυνατότητα της νοητικής διαχείρισης του κόσμου μέσα από πολλαπλές εκδοχές αισθητικής ερμηνείας».

Το 1990 ιδρύεται το σωματείο συγγραφέων- εικονογράφων «Ένωση Συγγραφέων- Εικονογράφων Παιδικού Βιβλίου» και τον 20^ο αιώνα έχουμε νέες τεχνικές εκτύπωσης με λέιζερ αναδεικνύοντας το εικονογραφημένο βιβλίο ως μορφή τέχνης. Η εικονογράφηση πλέον είναι έτσι ώστε να δίνει πληροφορίες μέσα από την αλληλεπίδραση εικόνων και λέξεων στην ίδια σελίδα (Ούρδα, 2017).

2.4. Διαχωρισμός εικονογραφημένου βιβλίου

Σε αυτήν την διπλωματική ασχολούμαστε με εικονογραφημένα παραμύθια που μπορεί να θεωρηθούν ως βιβλία με εικόνες σε σχέση με τα εικονοβιβλία. Όπως αναφέραμε και παραπάνω, τα παιδικά βιβλία χωρίζονται σε δυο κατηγορίες, τα εικονοβιβλία και τα βιβλία με εικόνες. Οι διαφορές τους έγκειται στον τρόπο οργάνωσης τους και στο αν η εικονογράφηση τροποποιεί τον τρόπο ανάγνωσης του κειμένου με τις λέξεις, που αφορά πιο πολύ το εικονοβιβλίο. Σαφέστερα, το εικονοβιβλίο, όταν το ανοίγεις, είναι σαν να εκτυλίσσεται η ιστορία μπροστά στα μάτια σου, δηλαδή σε ελεύθερη εξερεύνηση της διασύνδεσης δυο μέσων, εικονογράφησης και κειμένου. Στο εικονοβιβλίο δεν είναι απαραίτητο η εικονιστική αφήγηση να ακολουθεί πιστά το κείμενο, ενώ στα βιβλία με εικόνες η εικονογράφηση επεξηγεί και ενισχύει τον γραπτό λόγο ή απλώς το διακοσμεί. Στο εικονοβιβλίο υπάρχει μια διπλή αφήγηση, η κειμενική και η εικονιστική, όπου η μια αναπτύσσει την άλλη, αν και μπορεί να συγκρούονται και να διαφέρουν ως προς το νόημα (Κανατσούλη, 2018).

Είναι καθολικά αποδεκτό, ότι τα μικρά παιδιά χρειάζονται τα βιβλία με εικόνες αφού τους είναι πιο κατανοητά απ' ότι μόνο τα βιβλία με γραπτό λόγο. Μάλιστα, μέσα από τις εικονιστικές πληροφορίες που τους δίνονται, κατευθύνουν την ανταπόκριση τους «στη διά των λέξεων πληροφόρηση». Όπως αναφέρει η Κανατσούλη, αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή η φαντασία του παιδιού είναι «οπτική», έχοντας αναπτυγμένη περισσότερο την κατανόηση των εικονιστικών πληροφοριών, και επειδή οι εικόνες γίνονται αυτόματα κατανοητές. Βέβαια, αυτές οι απόψεις είναι υπό αμφισβήτηση, διότι παρόλο που και ο Piaget ισχυρίστηκε ότι η φαντασία των παιδιών διαφέρει από τους ενήλικες, αυτές οι απόψεις δεν έχουν ερευνητικά τεκμηριωθεί. Αυτό που σίγουρα ισχύει είναι ότι τα βρέφη πρώτα ανταποκρίνονται σε ήχους και αρκετά αργότερα σε εικόνες. Έτσι, υποστηρίζεται ότι για να κατανοήσουμε μια εικόνα, θα πρέπει πρώτα να γνωρίζουμε τα συμφραζόμενά της και το

είδος της κουλτούρας στην οποία αναφέρεται (Κανατσούλη, 2018). Τα βιβλία που έχουν εικόνες αποτελούν ένα «συνολικό» προϊόν, που μπορεί να είναι το κείμενο το διακοσμητικό στοιχείο ή μέρος της όλης εικόνας.

Επιπλέον, διαφέρει ο τρόπος ανάγνωσης του βιβλίου με εικόνες, από ένα βιβλίο που έχει μόνο λέξεις αφού οι εικόνες και οι λέξεις μεταφέρουν διαφορετικό είδος πληροφοριών. «Κατά την ανάγνωση, λοιπόν, ενός εικονογραφημένου βιβλίου, σημασία έχει τόσο η αισθητική του ποιότητα, όσο και η γνώση που μας δίνει για την καλύτερη και πληρέστερη κατανόηση της ιστορίας. Στο εικονοβιβλίο, έχει σημασία με ποιον τρόπο οργανώνεται αυτή η συνύπαρξη πληροφοριών, κειμενικών και εικονιστικών» (Κανατσούλη, 2018, σ. 104).

Τα εικονογραφημένα βιβλία τα κατατάσσει και ο Μπενάκος σε τρεις κατηγορίες (Ούρδα, 2017):

1. Τα βιβλία με εικόνες, που δεν έχουν σχέση με το κείμενο ή διαδραματίζουν δευτερεύοντα ρόλο.
2. Οι εικονογραφημένες ιστορίες στις οποίες λόγος και εικόνες είναι ισότιμα.
3. Εικονογραφημένα βιβλία, που το νόημα αποδίδεται μέσα από τις εικόνες (χιουμοριστικά βιβλία, βιβλία μάθησης, βιβλία μύθων και παραμυθιών). Το κοινό φυσικά στο οποίο απευθύνονται είναι κυρίως τα παιδιά της προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας.

Τέλος η σημειωτική προσέγγιση των Nikolajeva και Scott που αφορά τη μεταξύ σχέση εικόνας και λόγου παρουσιάζει τέσσερα μοτίβα (Κανατσούλη, 2018):

- Τη συμμετρία, όπου εικόνα και λόγος μεταφέρουν την ίδια πληροφορία.
- Την ενίσχυση, όταν το ένα από τα δυο ή η εικόνα ή ο λόγος υπερισχύει του άλλου.
- Την αντιστάθμιση, όταν εικόνα και λόγος αλληλοϊσορροπούν δίνοντας διαφορετικές πληροφορίες.
- Την αντιπαράθεση που είναι η ακραία μορφή της αντιστάθμισης, όπου εικόνα και λόγος λένε διαφορετικά πράγματα.

2.5. Η συμβολή της εικόνας

Στα εικονογραφημένα βιβλία συνδυάζονται δυο τέχνες, η τέχνη του λόγου και της εικόνας, οι οποίες αλληλοεπηρεάζονται και διαπλέκονται εκφράζοντας νοήματα από κοινού. Οι εικόνες διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο, αφού αποτελούν δίαυλο επικοινωνίας, προσφέρουν

αισθητικότητα και καλλιτεχνικότητα και αφήνουν περιθώρια στο κάθε παιδί να «διαβάσει» την κάθε εικόνα και να την ερμηνεύσει με ξεχωριστό τρόπο (Ούρδα, 2017).

Όπως αναφέρει και ο Βρύζας (2005, σ.436), «η εικόνα εισάγει νέους τρόπους να βλέπουμε τα πράγματα, νέες αντιλήψεις του πραγματικού: διευρύνει τις όψεις του ορατού, αποκαλύπτει αθέατες πλευρές της πραγματικότητας, ανοίγει νέους ορίζοντες πέρα από τα στενά τυπικά πλαίσια, φέρνει σε επαφή διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα». Ένα κείμενο από μόνο του δεν μπορεί να αποδώσει ολοκληρωμένο νόημα ενώ με την παρουσία της εικόνας υπάρχει σαφήνεια και ισορροπία, καθώς το ένα συμπληρώνει το άλλο. Επιπρόσθετα, για ένα παιδί της νηπιακής ηλικίας που ακόμα δεν έχει κατακτήσει δεξιότητες ανάγνωσης, η εικόνα είναι αυτή που του δίνει την δυνατότητα να διαβάσει το βιβλίο και να αποκρυπτογραφήσει το νόημα του αλλά και να αποκωδικοποιήσει τα γράμματα των λέξεων, το οποίο συνεισφέρει στην εκμάθηση της ανάγνωσης (Ούρδα, 2017).

Έτσι, η εικόνα και το κείμενο σε ένα βιβλίο/παραμύθι (Ούρδα 2017):

- Ενεργοποιεί περισσότερες αισθήσεις και οξύνει τις αντιληπτικές διαδικασίες.
- Συνεισφέρει στην νοητική και γλωσσική εξέλιξη των δεξιοτήτων.
- Οξύνει την παρατηρητικότητα.
- Διευρύνει την εμπειρία.
- Καλλιεργεί την κριτική σκέψη.
- Διεγείρει την φαντασία.

Κεφάλαιο 3: Μεθοδολογία- Δείγμα

3.1.Ερευνητική Μέθοδος

Όπως προαναφέρθηκε, σκοπός της παρούσας εργασίας και των ερευνητικών ερωτημάτων που τέθηκαν στην Εισαγωγή είναι η εύρεση ενός μοτίβου σε σύγχρονα πολυτροπικά παραμύθια. Έτσι, η μέθοδος η οποία χρησιμοποιήθηκε ήταν η ποιοτική και συγκεκριμένα η κοινωνική σημειωτική ανάλυση λόγου, ανάλυση δηλαδή αφηγηματικής γλωσσικής χρήσης για την αναζήτηση λειτουργιών και συνεπειών της (Chimombo & Roseberry, 1998; Paltridge, 2006). Ειδικότερα, η ανάλυση λόγου χρησιμοποιήθηκε με σκοπό να βρεθούν ομοιότητες και διαφορές στην σχέση γραπτού κειμένου- εικόνας- ήχου, σε επτά σύγχρονα πολυτροπικά παραμύθια μέσα από την προσέγγιση των Labov & Waletzky και την προσέγγισης του van Leeuwen για τη σχέση γραπτού κειμένου με εικόνες και ήχο.

3.2.Δείγμα

Το ερευνητικό μας δείγμα αποτελείται από 7 παραμύθια, τα οποία επιλέχθηκαν βάσει των εξής τεσσάρων κριτηρίων: (α) την χρονολογία της έκδοσής τους: έπρεπε να έχουν εκδοθεί μετά το 2000, (β) έπρεπε να είναι σύγχρονα και όχι κλασικά παραμύθια, (γ) τον πολυτροπικό τους χαρακτήρα: έπρεπε να συνδυάζουν τους τρόπους επικοινωνίας του γραπτού κειμένου, των εικόνων και του ήχου και (δ) το κάθε παραμύθι έπρεπε να έχει γραφεί από διαφορετικό συγγραφέα.

Τα παραμύθια που επιλέχθηκαν μπορούν να θεωρηθούν ως βολικό δείγμα με την έννοια ότι ήταν τα παραμύθια τα οποία μπορούσαν να βρεθούν σε βιβλιοθήκες ή βιβλιοπωλεία. Στον Πίνακα 1 παρακάτω εμφανίζονται οι βασικές πληροφορίες του κάθε παραμυθιού (μεγαλύτερες περιλήψεις τους και η πλήρης ανάλυσή τους παρατίθενται στο Παράρτημα 1):

Πίνακας 1: Βασικές πληροφορίες των πολυτροπικών παραμυθιών του δείγματος

<i>A/A</i>	<i>Τίτλος</i>	<i>Συγγραφέας</i>	<i>Έτος έκδοσης</i>	<i>Εκδόσεις</i>	<i>Περίληψη</i>
1.	Ο κηπουρός του ουρανού	Ψυχογιού Δήμητρα	2009	Άγκυρα	Ο κηπουρός του ουρανού που έδινε διάφορα σχήματα με το ψαλίδι του στους θάμνους, είχε φτιάξει μια γοργόνα. Μια μέρα την αντίκρισε λυπημένη και πήγε στον ωκεανό για να συναντήσει τον γίγαντα και να της επιστέψει την χαρά. Όταν τον νίκησε και γύρισε στον ουρανό, η γοργόνα είχε ζωντανέψει.
2.	Όταν ο ήλιος αγάπησε την σελήνη	Εύα Καραντινού	2007	Άγκυρα	Υπήρχαν δυο παλάτια, ένα στην Ανατολή και ένα στην Δύση. Σε αυτό της Ανατολής βασιλιάς ήταν ο Φωτεινός και βασίλισσα η Ημέρα, είχαν και έναν γιο, τον Ήλιο. Στο ασημένιο παλάτι της Δύσης βασιλιάς ήταν ο Ύπνος και γυναίκα του η Νύχτα, με την κόρη τους Σελήνη. Την κόρη τους την διεκδικούσε ο γερό-Τυφώνας, ο οποίος θύμωσε που δεν του την έδινε ο βασιλιάς και αποφάσισε να κάψει το παλάτι. Ο Ήλιος όμως τον τιμώρησε και έφτιαξε το παλάτι όπως πριν. Ο Ήλιος και η Σελήνη παντρεύτηκαν και έκαναν πολλά αστεράκια.
3.	Ο μαγικός κόσμος του Φεδερίκο	Σωτήρης Τριβιζάς	2015	Διάπλαση	Ένα μικρό αγόρι, ο Φεδερίκο, έφυγε από το σπίτι του και έχασε τον δρόμο. Στην αρχή, σκόνταψε πάνω σε μια κοπέλα που ήταν νεκρή και την έβαλε στην θάλασσα. Έπειτα πέρασε μέσα από ένα δάσος με πουλιά και γρύλους, όπου του έκλεψαν την φωνή. Αποκοιμήθηκε και μόλις ξύπνησε,

έχοντας την φωνή του έσκυψε στο ποτάμι να πλυθεί και έπεσε μέσα. Μόλις συνήλθε άκουσε ένα τραγούδι και είδε εφτά πολύχρωμα κορίτσια που μεταμορφωθήκαν σε πουλιά πετώντας στον ουρανό, όπου και εμφανίστηκε ένα ουράνιο τόξο. Τότε θυμήθηκε τον θρύλο όπου λέει για το τελείωμα του ουράνιου τόξου και κατάλαβε ότι εκεί είναι το χωριό του περνώντας τον δρόμο της επιστροφής.

4.	Ο καλΟκάτζαρος
σώζει το
καλικάτζαροχωριό	Βαγγέλης
Ηλιόπουλος	2008	Πατάκης	Από το χωριό των καλικάντζαρων ανέβηκε ένα μικρός καλικάντζαρος και συναντήθηκε με ένα παιδί τον Μανόλη, ο οποίος στην αρχή τρόμαξε αλλά μετά έγιναν φίλοι. Ο καλικάντζαρος έφυγε αλλά επέστεψε την παραμονή των Χριστουγέννων με ολόκληρη στρατιά. Ήταν τόσο δεμένοι που έδωσαν όρκο φιλίας αλλά και υπόσχεση πως αν κινδυνεύσει κάποιος από τους δυο, ο άλλος θα τον ενημερώσει. Έτσι όταν κινδύνευσαν να εξαφανιστούν οι καλικάντζαροι, ο Μανώλης όχι μόνο ειδοποίησε τον φίλο του, αλλά τον βοήθησε κιόλας. Χαρούμενοι που τα καταφέραν, το γιόρτασαν.
5.	Ο μαγικός αυλός	Μιχαήλ
Γιούλα	2017	Διάπλαση	Ο Παπαγκένο, άνθρωπος με μορφή πουλιού, δούλευε για την βασίλισσα της νύχτας, η οποία είχε μια κόρη, την Παμίνη που την είχε φυλακισμένη ο τύραννος Ζαράστρο. Όταν εμφανίστηκε μια μέρα ο πρίγκιπας Ταμίνο στο δάσος του έδειξε την κόρη του και αυτός μαγεμένος ήθελε να την

παντρευτεί, αλλά έπρεπε πρώτα να την ελευθερώσει. Πήρε μαζί του τον Παπαγκένο και ξεκίνησαν. Ο Ζαράστρο τους έβαλε κάποιες δοκιμασίες τις οποίες τις κατάφεραν με επιτυχία, απελευθερώνοντας την Παμίνη. Μάλιστα, βρήκε και ο Παπαγκένο την αγαπημένη του Παπάγκενα και έκαναν πολλά παπαγκενάκια.

6.	Ο πρίγκιπας Λεμόνης και η όμορφη Κρεμμύδω	Γιώργος Σακελλαρίδης	2014	Polaris	Μια φορά κι έναν καιρό αρρώστησε ο πρίγκιπας Λεμόνης, αλλά η αιτία ήταν η αγάπη του προς την Κρεμμύδω, την οποία και ήθελε να παντρευτεί. Την Κρεμμύδω την γνώρισε στο παλάτι, όπου είχε πάει για να στολίζει την σαλάτα και τον περίμενε στην αποθήκη. Ο γάμος δεν άργησε να γίνει και στο περιβόλι είχαν στήσει όλοι χορό και τραγούδια.
7.	Η Χιονάτη και οι εφτά ψηλοί νάνοι	Κάρμεν Ρουγγέρη	2015	Διάπλαση	Μια φορά κι έναν καιρό, ένας βασιλιάς και μια βασίλισσα απέκτησαν ένα κοριτσάκι, την Χιονάτη. Αρρώστησε όμως η βασίλισσα και πέθανε και ο βασιλιάς παντρεύτηκε μια άλλη γυναικά. Στα γενέθλια της Χιονάτης της έκαναν δώρο έναν μαγικό καθρέφτη, τον οποίο και έκλεψε η μητριά της. Όταν τον ρώτησε ποια είναι πιο όμορφη και αυτός απάντησε η Χιονάτη θέλησε να την εξαφανίσει. Αυτή βρήκε καταφύγιο στο σπιτάκι των νάνων στο δάσος, αλλά η κακιά μητριά το έμαθε και προσπάθησε τρεις φορές να την σκοτώσει χωρίς επιτυχία. Μάλιστα την τελευταία φορά την

3.3. Ανάλυση του δείγματος

Η ανάλυση των παραμυθιών όπως προείπαμε έγινε με βάση την θεωρία των Labov & Waletzky (Αρχάκης, 2005) στην οποία δομικές κατηγορίες της αφήγησης είναι:

- Ο *προσανατολισμός*, όπου δίνονται γενικότερες και ειδικότερες πληροφορίες για τον χωροχρόνο, τους χαρακτήρες και τις πράξεις τους, π.χ. «Μια φορά κι έναν καιρό ζούσαν ένας βασιλιάς και μια βασίλισσα που δεν είχαν παιδάκια» (παραμύθι: Η Χιονάτη και οι εφτά ψηλοί νάνοι).
- Η *εξέλιξη της δράσης*, στην οποία παρουσιάζονται τα συμβάντα της ιστορίας με μια χρονική ακολουθία με σημεία κορύφωσης της εξέλιξης που διαταράσσουν την ισορροπία, π.χ. «Καθώς περιπλανιόταν ανάμεσα στις καλαμιές και στα ψηλά αγριόχορτα, σχεδόν σκόνταψε στο ξαπλωμένο σώμα μιας κοπέλας.» (εξέλιξη δράσης στο παραμύθι: Ο μαγικός κόσμος τους Φεδερίκο). Κορύφωση δράσης: «Τότε πλησίασε ο Καλοκάντζαρος και είδε όλοι να είναι συγκεντρωμένοι γύρω από τον φίλο του!» (παραμύθι: Ο Καλοκάντζαρος σώζει το Καλικαντζαροχωριό).
- Το *αποτέλεσμα-επίλυση*, όπου το πρόβλημα επιλύεται και επανέρχεται η ισορροπία, π.χ. «Εκείνη την στιγμή τρία παιδιά εμφανίστηκαν και του είπαν...» (παραμύθι: Ο μαγικός αυλός).
- Το *κλείσιμο*, όπου βρίσκεται στο τέλος της αφήγησης και ολοκληρώνει την ιστορία, π.χ. «Από τότε ζουν όλοι αυτοί καλά μέσα στο παραμύθι τους κι εμείς ζούμε καλύτερα!» (παραμύθι: Η Χιονάτη και οι εφτά ψηλοί νάνοι).
- Η *αξιολόγηση* που βρίσκεται διάσπαρτη στο κείμενο και διακρίνεται σε:
 - *Εσωτερική*, όπου ο σχολιασμός δεν είναι ρητός και επιτυγχάνεται μέσω της δραματοποίησης, π.χ. «Η γυναίκα του ήταν η Ημέρα, που ήταν ξακουστή μαγείρισσα» (παραμύθι: Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη).
 - *Εξωτερική*, που ο αφηγητής αναστέλλει την αφήγηση τους για προσδιορίσει ο ίδιος τον σκοπό της αφήγησης και να σχολιάσει ρητά τα γεγονότα, π.χ. ««είπε

λυπημένος, ενώ τα δάκρυα κυλούσαν ασταμάτητα στο πρόσωπο του» (παραμύθι: Ο κηπουρός του ουρανού).

Πέρα από την ανάλυση του γραπτού κειμένου, αναλυθήκαν και οι εικόνες αλλά και η προφορική αφήγηση σε CD μέσω της τυπολογίας του van Leeuwen για τις σχέσεις λόγου. Σαφέστερα, υπήρχαν εικόνες στις οποίες μπορούμε να καταλάβουμε το νόημα της αφήγησης χωρίς να διαβάσουμε το γραπτό κείμενο. Υπήρχαν όμως και εικόνες όπου για να αντιληφθούμε το νόημα και την πλοκή της ιστορίας έπρεπε να διαβάσουμε και το γραπτό κείμενο. Σχετικά με την αφήγηση στο CD, σε όλα τα παραμύθια παρουσιάζεται η αφήγηση όπως και στο γραπτό κείμενο, προσθέτοντας απλά κάποια ηχητικά εφέ και τραγούδια. Μόνο στο παραμύθι της Χιονάτης προστίθενται αρκετά περισσότερα λόγια και τραγούδια που δεν υπάρχουν στο γραπτό κείμενο του παραμυθιού. Τέτοια κομμάτια είναι στα δώρα για τα γενέθλια της Χιονάτης, που στο παραμύθι αναφέρονται τρία, ενώ στην προφορική αφήγηση πολλά παραπάνω, με τον καθένα που πρόσφερε το δώρο να μιλάει και να τραγουδάει. Ένα άλλο κομμάτι είναι στο σημείο των νάνων, που αναφέρονται και τα ονόματά τους και οι διάλογοι μεταξύ τους.

3.4. Αξιοπιστία και η εγκυρότητα της ανάλυσης

Προκειμένου η ανάλυση του δείγματος να έχει αξιοπιστία και εγκυρότητα, χρησιμοποιήθηκε και δεύτερος αναλυτής, όπως έχει προταθεί σε σχετικές έρευνες (Berelson, 1984; Krippendorff, 2004), ο οποίος επανεξέτασε την ανάλυση των πολυτροπικών παραμυθιών αλλά βοήθησε και στην επίλυση προβλημάτων στην ανάλυση. Ενδεικτικά, ένα τέτοιο πρόβλημα παρουσιάστηκε στο παραμύθι «Ο κηπουρός του ουρανού», στο οποίο ένα καινούργιο επεισόδιο εμφανίζεται στο τέλος της αφήγησης ενώ προηγουμένως είχε επιλυθεί ένα πρόβλημα που είχε παρουσιαστεί στην εξέλιξη της δράσης. Επειδή το επεισόδιο αυτό δεν πυροδοτεί μια νέα εξέλιξη δράσης με σχετική κορύφωση, συναποφασίστηκε να συμπεριληφθεί στο κλείσιμο της αφήγησης του παραμυθιού.

Κεφάλαιο 4- Ευρήματα – Μοτίβο

4.1 Ευρήματα αναφορικά με την αφηγηματική δομή των παραμυθιών

Σε όλα τα παραμύθια του δείγματος απουσιάζει η δομική κατηγορία της περίληψης, η οποία σύμφωνα με τον Αρχάκη (2005) εμφανίζεται κυρίως στα προφορικά παραμύθια και στις προφορικές ιστορίες, αλλά εμφανίζονται οι υπόλοιπες κατηγορίες του προσανατολισμού, της εξέλιξης της δράσης, της κορύφωσής της, της επίλυσης του προβλήματος και του κλεισίματος:

Ένα παράδειγμα προσανατολισμού είναι το εξής απόσπασμα από το παραμύθι «Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη»: «Μια φορά κι έναν καιρό, κάπου πολύ μακριά από τους καταπράσινους κάμπους, πιο ψηλά κι από τα χιονισμένα βουνά και πιο πέρα απ' τις φουρτουνιασμένες θάλασσες, υπήρχαν δυο μεγαλόπρεπα παλάτια. Το ένα ήταν χτισμένο στην Ανατολή και τ' άλλο στη Δύση. Οι βασιλιάδες των δυο παλατιών δε είχαν συναντηθεί ποτέ». Αυτό το απόσπασμα μας εισάγει στην πλοκή του παραμυθιού δίνοντας μας πληροφορίες χρόνου («Μια φορά κι έναν καιρό»), τόπου (π.χ. «κάπου πολύ μακριά») και ηρώων (π.χ. «οι βασιλιάδες»).

Σχετικά με την εξέλιξη της δράσης, τα συμβάντα της ιστορίας διατάσσονται σε μια χρονική ακολουθία. Για παράδειγμα στο παραμύθι «Η Χιονάτη και οι επτά ψηλοί νάνοι», η βασίλισσα πεθαίνει και ο βασιλιάς παντρεύεται μια άλλη γυναίκα: «Ο βασιλιάς και η βασίλισσα ήταν πολύ ευτυχισμένοι. Όμως η ευτυχία τους δεν κράτησε πολύ. Η βασίλισσα αρρώστησε και σε λίγο πέθανε. Τότε ο βασιλιάς παντρεύτηκε μια άλλη γυναίκα». Τα δυο αυτά συμβάντα ενώνονται με το χρονικό επίρρημα «τότε», το οποίο σηματοδοτεί την αλλαγή από το ένα επεισόδιο στο άλλο.

Αναφορικά με την κορύφωση της δράσης, κάποια στιγμή μέσα στην εξιστόρηση των γεγονότων διαταράσσεται η συνήθης ισορροπία. Ένα τέτοιο παράδειγμα μας παρουσιάζει στο παραμύθι «Ο ΚαλΟκάντζαρος σώζει το καλικαντζαροχωριό», στο οποίο ενώ όλα κυλούσαν ήρεμα και στο χωριό των ανθρώπων και στο χωριό των καλικάντζαρων, ένα παιδί από το πρώτο χωριό (ο Μανόλης) ήρθε να αναστατώσει του καλικάντζαρους σχετικά με αυτά που πίστευαν πάνω στην γη:

«Ξαφνικά όμως κάτι τους τρόμαξε! Το τραγούδι σταμάτησε κι όλοι έμειναν σιωπηλοί. Ήταν ένα τρίξιμο που ακούστηκε από την κουφάλα στο κορμό του πιο γέρικου δέντρου! Σε λίγο είδαν μπροστά τους ένα παιδί!

-Κακό σημάδι είπε ο Μαντρακούκος.

-Αντί να ανέβουμε εμείς στη Γη, να έρθει στο καλικαντζαροχωριό ένα παιδί;

Πρωτάκουστο συμπλήρωσε ο Μαγάρας.

-Αυτό απαγορεύεται, δεν είναι σωστό! Πιάστε αμέσως το μικρό αυτό άνθρωπο! Διέταξε ο Κοψαχείλης.

-Μα εγώ ήρθα από μόνος μου. Έπρεπε οπωσδήποτε να σας μιλήσω.

-Δέστε τον στον κορμό και κάντε τον πελεκητό! φώναξε ο Κωλοβελόνης

-Για να σας βοηθήσω ήρθα. Το έχω υποσχεθεί.

-Καλικάντζαροι και άνθρωποι δε συνεργάζονται. Χορέψτε τον στο ταψί!

-Έχω φίλο Καλικάντζαρο εγώ.

-Τι αστείο! Προσοχή μη βγάλει το τσαρούχι που φορά και μας έρθει λιγοθυμιά.

-Τσαρούχια δεν φοράμε οι άνθρωποι πια .

-Άρα δεν κινδυνεύουμε από θανατηφόρα μυρωδιά;

-Λάθος! Κινδυνεύετε από κάτι άλλο. Τα Χριστούγεννα δε γιορτάζονται πλέον

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ!

-Τι;»

Έπειτα από την εξέλιξη και την κορύφωση της δράσης έρχεται η επίλυση του προβλήματος, όπου είτε ανακτάται η ισορροπία είτε επέρχεται νέα τάξη στα πράγματα με την βοήθεια τρίτου προσώπου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μπορεί να δοθεί μέσα από το παραμύθι «Ο μαγικός κόσμος του Φεδερίκο», όπου ένα μικρό παιδί έφυγε από το σπίτι του, έχασε τον δρόμο, πέρασε μέσα από κακουχίες και με την βοήθεια του ουράνιου τόξου βρίσκει τον δρόμο της επιστροφής: «Τότε ο Φεδερίκο θυμήθηκε εκείνο τον παλιό θρύλο που λέει ότι στη βάση του ουράνιου τόξου υπάρχει ένα τσουκάλι γεμάτο χρυσάφι για όποιον καταφέρει να φτάσει ως εκεί. Και ξαφνικά κατάλαβε το νόημα εκείνου του θρύλου. Ήταν πια σίγουρος ότι εκεί, στην κατεύθυνση που έδειχνε το ουράνιο τόξο, βρισκόταν το χωριό του, το Φουέντε Βακέρος, και το αγρόκτημα του πατέρα του».

Μετά από την επίλυση επέρχεται το κλείσιμο της ιστορίας του παραμυθιού, στο οποίο διακόπτεται κάθε ενδεχόμενο παροχής νέων πληροφοριών και ο αφηγητής ολοκληρώνει την ιστορία με αξιολογικές εκφράσεις που συνοψίζουν τα όσα ήδη έχει πει. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μας δίνεται στο παραμύθι «Η Χιονάτη και οι επτά ψηλοί νάνοι», στο οποίο

αναφέρεται και η «τυπική φράση» κλεισίματος, αλλά και ένας γάμος που συνηθίζεται στο τέλος κάποιων παραμυθιών: «Σε λίγες μέρες έγινε ο γάμος. Κουμπάροι ήταν οι επτά ψηλοί νάνοι. Από τότε ζουν όλοι αυτοί καλά μέσα στο παραμύθι τους κι εμείς ζούμε καλύτερα!». Στο συγκεκριμένο παράδειγμα ο αφηγητής με την χρονική φράση «Σε λίγες μέρες» μας μεταφέρει απευθείας στην τελική έκβαση του παραμυθιού και στο χαρούμενο τέλος της ιστορίας, χρησιμοποιώντας και την αντίστοιχη φράση κλεισίματος «Από τότε ζουν όλοι αυτοί καλά μέσα στο παραμύθι τους κι εμείς ζούμε καλύτερα!».

Πέρα από τον προσανατολισμό, την εξέλιξη της δράσης, την κορύφωση, την επίλυση του προβλήματος και το κλείσιμο, σε κάθε παραμύθι εντοπίζουμε την δομική κατηγορία της αξιολόγησης, που διακρίνεται σε εσωτερική και εξωτερική, όπως περιεγράφηκε στο κεφάλαιο 2. Παραδείγματα εξωτερικών αξιολογήσεων στο παραμύθι «Ο μαγικός αυλός» είναι τα εξής: «παιδιά», «Μην ανησυχείτε! Έχει και ο Παπαγκένο το σχέδιο του», «Αλλά που ήταν ο Ταμίνο, πώς θα τον έβρισκαν;», «Και πάλι ο Παπαγκένο είχε μια ιδέα!», «Τίποτα!», «Έτσι κι έγινε», «Μα πόσο θυμωμένη ήταν πια;», «Αυτά είπε ο Ζαράστρο και αποσύρθηκε στον ναό», «και ξέρετε γιατί;», «φώναξε ο Παπαγκένο», «είπε και προχώρησε προς το δέντρο». Στα παραπάνω παραδείγματα ο αφηγητής αναστέλλει την αφήγηση του και απευθύνεται στο κοινό, π.χ. με την ρητορική ερώτηση «και ξέρετε γιατί;» ρωτώντας το αν γνωρίζει την αιτία που η Παμίνα και ο Ταμίνο διέσχισαν την φωτιά και τον καταρράκτη, χωρίς να πάθουν τίποτα. Την ρητορική ερώτηση ακολουθεί και η απάντηση, ότι αυτό συνέβη εξαιτίας της αγάπης τους, η οποία ήταν τόσο δυνατή που άντεξε κάθε δοκιμασία, αλλά και χάρη στον μαγικό αυλό που είχε ο Ταμίνο: «Αγκαλιασμένοι διέσχισαν πρώτα την φωτιά και μετά τον καταρράκτη χωρίς να πάθουν τίποτα! Και ξέρετε γιατί; Γιατί η αγάπη τους ήταν τόσο δυνατή που άντεξε κάθε δοκιμασία. Αλλά και γιατί ο Ταμίνο είχε πάντα μαζί του τον μαγικό αυλό, που με την μελωδία δυο τους βοήθησε να βγουν νικητές και να μείνουν αγαπημένοι για πάντα».

Αντίθετα στην εσωτερική αξιολόγηση ο σχολιασμός δεν είναι ρητός και μπορεί να επιτευχθεί με παραγωγικούς τρόπους ή με λεξικές και συντακτικές δομές, όπως επίθετα, επιρρήματα, κτλ.. Για παράδειγμα στα παρακάτω παραδείγματα από το παραμύθι «Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη» η εσωτερική αξιολόγηση δηλώνεται από το επίθετο που συνοδεύει το ουσιαστικό: «καταπράσινους κάμπους», «ξακουστή μαγείρισσα», «χρυσό άρμα», «πανέμορφα κεντήματα», «λαμπερή πριγκίπισσα», «πλατιά χαμόγελα».

Μολονότι στα περισσότερα παραμύθια οι δομικές κατηγορίες κινούνται σε κοινά πλαίσια, υπάρχουν και παραμύθια που εμφανίζουν κάποιες ιδιομορφίες στην δομή τους:

(α) Ιδιομορφία στον προσανατολισμό: για παράδειγμα στο παραμύθι «Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη», εισάγονται έξι προσανατολισμοί και μάλιστα με μεγάλη έκταση, το οποίο ίσως υποδηλώνει ότι πρόκειται για ένα διδακτικό παραμύθι. Άλλο ένα παραμύθι με την ίδια ιδιομορφία είναι «Η Χιονάτη και οι εφτά ψηλοί νάνοι», στο οποίο μέσα στην αφήγηση στην οποία εξελίσσεται η δράση και παράλληλα με αυτήν, υπάρχει ένας προσανατολισμός στον οποίο εισάγονται οι νάνοι αλλά και το μέρος στο οποίο εργάζονται.

(β) Ιδιομορφία στην εξέλιξη της δράσης: για παράδειγμα στο παραμύθι «Ο μαγικός αυλός» εμφανίζονται και επιλύονται συνέχεια προβλήματα, όχι ενός αλλά πολλών ηρώων ταυτόχρονα.

(γ) Ιδιομορφία στο κλείσιμο: για παράδειγμα στο παραμύθι «Ο κηπουρός του ουρανού» το κλείσιμο εμφανίζεται ως μια ξεχωριστή εξέλιξη και κορύφωση δράσης, μια έκπληξη που δεν ήταν αυτό που θα περιμέναμε, αλλά επειδή δεν έχει τα δομικά στοιχεία ενός ολοκληρωμένου επεισοδίου μπορεί να θεωρηθεί κάποιου τύπου κλείσιμο.

4.2 Ευρήματα αναφορικά με τη σχέση αφηγηματικού κειμένου και εικόνων

Όσον αφορά την εικονογράφηση, οι περισσότερες εικόνες των παραμυθιών του δείγματος εμφανίζουν παρόμοιες πληροφορίες με το περιεχόμενο του γραπτού κειμένου. Παρόλα αυτά μόνο σε δυο παραμύθια («Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη» και «Ο ΚαλΟκάντζαρος σώζει το Καλικαντζαροχωριό») όλες οι εικόνες είναι παρόμοιες.

Ένα τέτοιο παράδειγμα παρόμοιας εικόνας με το γραπτό κείμενο είναι οι παρακάτω δύο σελίδες από το παραμύθι «Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη» (Εικόνα 1). Στο γραπτό μέρος της δεξιάς σελίδας εισάγεται και περιγράφεται ο ήρωας «Γερό-Τυφώνας», ενώ αριστερά εμφανίζεται η εικονογράφηση του ήρωα με τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά που αναφέρονται στο γραπτό μέρος.

Εικόνα 1. Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη.

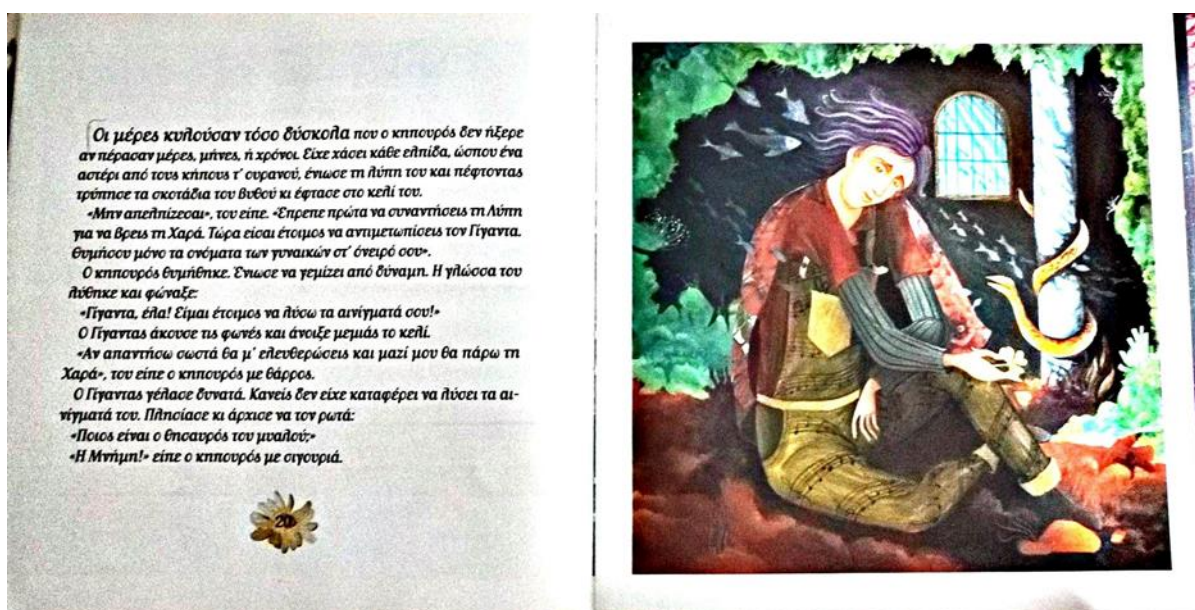
Στα υπόλοιπα παραμύθια εκτός από παρόμοιες σχέσεις μεταξύ του αφηγηματικού και εικονιστικού μέρους, εμφανίζονται και εικόνες: (α) συμπληρωματικές, (β) αντιθετικές, (γ) εικόνες που εξειδικεύουν το κείμενο και (δ) εξηγητικές.

Αναλυτικά, ένα παράδειγμα συμπληρωματικής εικονογράφησης εμφανίζεται στο παραμύθι «Η Χιονάτη και οι εφτά ψηλοί νάνοι», σε εικόνα του οποίου (Εικόνα 2) δίνονται συμπληρωματικές πληροφορίες (απουσιάζουν δηλαδή από το γραπτό μέρος): η Χιονάτη και ο Πρίγκηπας παντρεύτηκαν και στη συνέχεια έφυγαν για κάποιο ταξίδι με ένα άσπρο άλογο.

Εικόνα 2. Η Χιονάτη και οι εφτά ψηλοί νάνοι.

Ένα παράδειγμα εικόνας που είναι αντίθετο με το περιεχόμενο του γραπτού κειμένου βρέθηκε στο παραμύθι «Ο κηπουρός του Ουρανού» (Εικόνα 3). Ενώ στο γραπτό μέρος αναφέρεται ότι υπάρχει ένα αστέρι που από τη μια απευθύνεται στον κεντρικό ήρωα του παραμυθιού, έναν κηπουρό, και του δίνει δύναμη και από την άλλη φωνάζει τον κακό ήρωα του παραμυθιού, έναν Γίγαντα, και κάνει διάλογο μαζί του, η εικόνα αναπαριστά το αντίθετο νόημα: ούτε το αστέρι ούτε ο Γίγαντας εμφανίζονται στην εικόνα αλλά απεικονίζεται ένας κηπουρός που είναι πολύ λυπημένος.

Εικόνα 3. Ο κηπουρός του ουρανού.

Επίσης, στα παραμύθια του δείγματος εντοπίστηκαν και αρκετές εικόνες οι οποίες εξειδικεύουν το κείμενο (π.χ. Εικόνα 4 παρακάτω). Στο παραμύθι «Ο μαγικός αυλός» χρησιμοποιούνται τρεις τέτοιες εικόνες και μία απ' αυτές παρουσιάζεται παρακάτω. Συγκεκριμένα, ενώ στο αφηγηματικό γραπτό κείμενο δίνονται πληροφορίες για την κεντρική ηρωίδα, την Παμίνη αλλά και άλλους ήρωες, η εικόνα εστιάζει στην Παμίνη, εξειδικεύοντας κατά κάποιο τρόπο πώς είναι.

Εικόνα 4. Ο μαγικός αυλός.

Τέλος, βρέθηκαν και εικόνες που εξηγούν το γραπτό αφηγηματικό μέρος των παραμυθιών του δείγματος. Στην πρώτη σελίδα του παραμυθιού «ο μαγικός κόσμος του Φεδερίκο», παρατίθεται μία εικόνα που εξηγεί το γραπτό κείμενο (εικόνα 5): ενώ στο γραπτό μέρος αναφέρεται ότι μια σταγόνα βροχής έπεσε στο κεφάλι του Φεδερίκο και περιγράφει πως πέρασε μέσα από τα μαλλιά του, στην εικόνα εξηγείται σε ποιο σημείο των μαλλιών του πέρασε, το οποίο μάλιστα δείχνεται μέσω ανύσματος (vector) (Kress & van Leeuwen, 2010), δηλαδή βέλους που δείχνει την κατεύθυνση των σταγόνων.

Εικόνα 5. Ο μαγικός κόσμος του Φεδερίκο.

4.3 Ευρήματα αναφορικά με τη σχέση αφηγηματικού κειμένου και ήχου

Σχετικά με τη λειτουργία του ήχου, στα CDs όλων των παραμυθιών γίνεται προφορική αφήγηση του γραπτού κειμένου είτε με τα ίδια λόγια είτε με μικρές αλλαγές ή και προσθήκες. Συγκεκριμένα, σε κάποια όμως παραμύθια, όπως αυτό της Χιονάτης, έχουν προστεθεί επιπλέον λόγια, διάλογοι αλλά και αρκετά τραγούδια τα οποία δεν υπάρχουν στο γραπτό κείμενο. Σε άλλα παραμύθια, όπως «Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη», «Ο μαγικός κόσμος του Φεδερίκο» και «Ο κηπουρός του ουρανού», ενδιάμεσα στην αφήγηση παρατίθενται τραγούδια τα οποία βρίσκονται στο τέλος του γραπτού μέρους του παραμυθιού. Τέλος, σε άλλα παραμύθια όπως «Ο ΚαλΟκάντζαρος σώζει το Καλικαντζαροχωριό», «Ο μαγικός κόσμος του Φεδερίκο», «Ο μαγικός αυλός» και «Ο κηπουρός του ουρανού», προστίθεται στο background της προφορικής αφήγηση είτε μουσική υπόκρουση είτε ηχητικά εφέ. Μάλιστα στο παραμύθι «Ο μαγικός αυλός», επειδή είναι βασισμένο στην ομώνυμη όπερα του Μότσαρτ, υπάρχουν μουσικά κομμάτια αλλά και στίχοι του στο CD.

Κεφάλαιο 5- Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, έχοντας αναλύσει εφτά πολυτροπικά παραμύθια, τα οποία συνδυάζουν γραπτό κείμενο, εικόνα και ήχο, μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής συμπεράσματα.

Πρώτον, όλα τα παραμύθια ακολουθούν ένα κοινό μοτίβο καθώς η αφήγησή τους ακολουθεί τις δομικές κατηγορίες που έχουν προτείνει οι Labov και Waletzky. Παρόλο που στην θεωρία του σύγχρονου παραμυθιού αναφέρεται ότι περιστέλλεται το μαγικό στοιχείο και έχουμε έντονη την παρουσία της πραγματικότητας και του ρεαλισμού, διαπιστώνουμε ότι πολλά από τα παραμύθια, αν όχι όλα, ακολουθούν την δομή και το περιεχόμενο των λαϊκών παραμυθιών καθώς εμπεριέχουν το μαγικό στοιχείο από το περιεχόμενο τους.

Δεύτερον, η εικονογράφηση των παραμυθιών είναι πολύ πιο πολύπλοκη σε σχέση με το τι περιγράφεται στη θεωρία (π.χ. η τυπολογία του van Leeuwen). Είχαν έναν σύνθετο κώδικα όσον αφορά την μεταξύ τους σχέση -γραφτό κείμενο και εικόνες-, καθώς οι εικόνες δεν μετέφεραν πάντα ίδιες πληροφορίες, αλλά και αντίθετες, συμπληρωματικές ή περιληπτικές. Οι εικόνες, όπως αναφέρθηκε και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στα παραμύθια καθώς είναι ένας πόρος επικοινωνίας που κάνει την ανάγνωση τους πιο εύκολη και ευχάριστη για τα παιδιά αλλά και σημαντική για την κατανόησή τους.

Τρίτον, ο ήχος των CDs μπορεί να αυξήσει την πολυπλοκότητα της νοηματοδότησης των σύγχρονων πολυτροπικών παραμυθιών. Μολονότι μπορεί να θεωρηθεί συμπληρωματικός και ψυχαγωγικός, σε πολλές περιπτώσεις δίνει επιπρόσθετες πληροφορίες, π.χ. μέσω της δραματοποίησης (π.χ. διαφορετικοί αφηγητές για κάθε ήρωα) μπορούμε να καταλάβουμε καλύτερα τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους.

Η εισαγωγή τέτοιων σύγχρονων πολυτροπικών παραμυθιών στο νηπιαγωγείο μπορεί να συνεισφέρει στην πολύπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και στην διαπαιδαγώγησή τους και για τον λόγο αυτό η αφήγηση έχει κεντρικό ρόλο στα προγράμματα σπουδών της προσχολικής εκπαίδευσης (Tentolouris, 2021). Μάλιστα το παραμύθι ως ψυχαγωγικό μέσο που διαθέτει γραπτό κείμενο, εικόνα και ήχο, μπορεί να αξιοποιηθεί και για περαιτέρω δραματοποίηση από τα ίδια τα παιδιά αποτελώντας μία γέφυρα με τη θεατρική αγωγή. Τέλος, μπορούν να αξιοποιηθούν και στην ειδική αγωγή για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες εστιάζοντας στον τρόπο νοηματοδότησης που μπορεί να είναι ο πιο πρόσφορος για κάθε ομάδα παιδιών.

Βιβλιογραφία

- Αρχάκης, Α. (2005). *Γλωσσική διδασκαλία και σύσταση των κειμένων*. Πατάκης.
- Αρχάκης, Α., & Τσάκωνα, Β. (2011). *Ταυτότητες, Αφηγήσεις και Γλωσσική Εκπαίδευση*. Πατάκης.
- Βρύζας, Κ. (2005). Τα παιδιά της εικόνας, στο: Κωνσταντινίδου-Σέμογλου, Ο. (Επιμ.) *Εικόνα και παιδί*. Βάνιας.
- Κανατσούλη, Μ. (2018). *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας: σχολικής και προσχολικής ηλικίας*. University Studio Press.
- Κιτσαράς, Γ. (1993). *Το εικονογραφημένο βιβλίο στη νηπιακή και πρωτοσχολική ηλικία. Μια θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση*. Παπαζήσης.
- Λιόντου, Α. (2017). *Παραμύθια στη λογοτεχνία: Α. Παπαδιαμάντης, Κ. Πολίτης, Δ. Σωτηρίου*. Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. <https://bit.ly/3MHZyUH>
- Ούρδα, Ε. (2017). *Η εικόνα στο σύγχρονο ελληνικό παραμύθι (2010-2016). Σημειωτική και Παιδαγωγική ανάλυση*. Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. <https://bit.ly/42U38Sm>
- Τάτση, Α. (2011). *Η βία στο λαϊκό παραμύθι και η επίδρασή της στα παιδιά της πρώτης σχολικής ηλικίας*. Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. <https://bit.ly/3IxSLvh>
- Berelson, B. (1984). *Content Analysis in communication research*. Hafner Publishing Company.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis. An introduction to its methodology*. Sage.
- Kress, G. & T. van Leeuwen (2010). *Η ανάγνωση των εικόνων: Η γραμματική του οπτικού σχεδιασμού*. Επίκεντρο.
- van Leeuwen, T. (2005). *Introducing Social Semiotics*. Routledge & Falmer.
- Tentolouris, F. (2021). Conceptualizations of Writing in the Curricula and the Teachers' Guides of Greek Preschool Education: a Critical Discourse Analysis. *The Curriculum Journal*, 32(2), 269-289. <http://dx.doi.org/10.1002/curj.78>

Παράρτημα

Σακελλαρίδης, Γ. (2014) & Στεφανίδη, Φ. (ζωγραφιές). *Ο Λεμόνης και η όμορφη Κρεμμύδω*.
Αθήνα: Polaris Εκδόσεις.

Γραπτό Κείμενο		Εικόνες			Ήχος
Σειρά	Δομικές Κατηγορίες	Γλωσσικά χαρακτηριστικά	Είδος αναπαράστασης		Λειτουργία σε σχέση με το γραπτό κείμενο
1 (1)	Προσανατολισμός-Εισαγωγή ήρωα: Ο πρίγκιπας Λεμόνης	ΘΕΜΑ [<u>ονοματική φράση</u>]: «Ο πρίγκιπας Λεμόνης»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Διπλής Κατεύθυνσης: 1. Ο Λεμόνης [Δρών] που με το βλέμμα του [Άνυσμα] συνδέεται με τον γιατρό [Σκοπός] 2. Ο γιατρός [Δρών] που απλώνει το χέρι με το κουτάλι [Άνυσμα] για να δώσει το φάρμακο στον Λεμόνη [Σκοπός]	Η αναπαράσταση βρίσκεται αριστερά (σελ. 6) και το κείμενο δεξιά (σελ. 7): η εικόνα είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία] με τις δύο πρώτες δομικές κατηγορίες του γραπτού κειμένου	Μελοποίηση των 2 δομικών κατηγοριών αλλά και <u>ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ</u> <u>τους</u> με πληροφορίες ΤΟΠΟΥ για την Λεμονοχώρα
2-8 (7)	Εξέλιξη δράσης – Πρώτο Επεισόδιο: ο ήρωας αντιμετωπίζει σημαντικό πρόβλημα	ΘΕΜΑΤΑ [<u>ρήμα + ρήμα υλικής διαδικασίας</u>]: «αρρώστησε ...» / «τρέχουν οι γιατροί...»			
9-16 (8)	Κορύφωση της δράσης – Δεύτερο Επεισόδιο: πιθανή επίλυση του προβλήματος-εισαγωγή δευτερευόντων ηρώων (καρότα-Κρεμμύδω)	ΘΕΜΑΤΑ [<u>Ονοματική φράση + ονοματική φράση</u>]: «Καρότα, υπασπιστές μου...», «Την όμορφη Κρεμμύδω...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Μονής Κατεύθυνσης: 1. Τα Καρότα [Δρώντα Υποκείμενα] που με το βλέμμα τους [Άνυσμα] συνδέονται με τον Λεμόνη [Σκοπός] 2. Ο Λεμόνης [Δρών] που δείχνει με το χέρι του [Άνυσμα] την κατεύθυνση για να βρεθεί η Κρεμμύδω [Σκοπός]	Η αναπαράσταση βρίσκεται δεξιά (σελ. 9) ενώ το κείμενο αριστερά: η εικόνα είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία] με την τρίτη δομική κατηγορία του γραπτού κειμένου	
17-20 (4)	Προσανατολισμός-Εισαγωγή της Κρεμμύδως ως κεντρικής ηρωίδας	ΘΕΜΑΤΑ [<u>ονοματική φράση + επεξήγηση</u>]: «εγώ...»	Αφηγηματική: Διαδικασία με έμφαση στο σκηνικό και τη συνοδεία: σε ένα δωμάτιο [Σκηνικό], η Κρεμμύδω [πρωτεύον] Δρών	Η αναπαράσταση βρίσκεται αριστερά (σελ. 11) και το κείμενο δεξιά (σελ. 12): η εικόνα είναι παρόμοια	Μελοποίηση των 3 δομικών κατηγοριών

			Υποκείμενο] και το Κάδρο που απεικονίζει την Κρεμμύδω και τους γονείς της [δευτερεύοντας Δρώντα Υποκείμενα] που κοιτάνε [Ανύσμα] προς ένα αφηρημένο κοινό	(similarity), [επεξεργασία] με το κείμενο	
21- 28 (8)	Προσανατολισμός- μεταφορά σε προηγούμενο χρόνο [αόριστος χρόνος] που εξηγεί πώς γνωρίστηκαν ο ήρωας με την ηρωίδα	ΘΕΜΑΤΑ [ρήμα υλικής δράσης + ρήμα υλικής δράσης + χρονική φράση]: «...με κάλεσαν...» / «...έτυχε να τον γνωρίσω» / «και από τότε...»			
29- 32 (4)	Επίλυση του προβλήματος της δράσης (επαναφορά στον χρόνο της ιστορίας [ιστορικός ενεστώτας]): η ηρωίδα σώζει τον ήρωα	ΘΕΜΑΤΑ [ρήμα υλικής δράσης + ρήμα υλικής δράσης]: «έλα...» / «...περιμένω...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Διπλής Κατεύθυνσης: 1. Ο Λεμόνης [Δρών] που με το βλέμμα και το χέρι του στο οποίο κρατάει ένα λουλούδι [Ανύσματα] συνδέεται με την Κρεμμύδω [Σκοπός] 2. Η Κρεμμύδω που κοιτάει και απλώνει τα χέρια της [Ανύσματα] προς τον Λεμόνη [Σκοπός]	Η αναπαράσταση βρίσκεται συνδυαστικά κάτω από το κείμενο της σελίδας 12 και δεξιά του (σελ. 13): η εικόνα παρόμοια (similarity), [επεξεργασία]	
33- 56 (24)	Κλείσιμο: ο γάμος του ήρωα και της ηρωίδας (σκηνικό γάμου, οι συμπέθεροι, τα τραγούδια για τον γαμπρό, τα τραγούδια για τη νύφη, γάμου	Ενδεικτικά ΘΕΜΑΤΑ [ουσιαστικά]: «...νύφη...» / «...για άντρα...» / «γάμος...» / «κουμπάρος...» / «οι συμπέθεροι...» / «...οι νιόπαντροι...» / «...εγγόνια»	Αφηγηματική: Διαδικασία με έμφαση στο σκηνικό και τη συνοδεία: σε ένα περιβόλι [Σκηνικό], η Κρεμμύδω και ο Λεμόνης [πρωτεύοντα] Δρώντα Υποκείμενα περπατούν ενώ άλλα Λαχανικά [Δρώντα Υποκείμενα] τους	Η αναπαράσταση βρίσκεται αριστερά (σελ. 14) και κάτω από το κείμενο που βρίσκεται δεξιά (σελ. 15): η εικόνα είναι παρόμοια (similarity), [επεξεργασία] Η αναπαράσταση βρίσκεται κάτω	Μελοποίηση της δομικής κατηγορίας

			[Σκοπός] κοιτάνε [Άνυσμα] Αφηγηματική: Διαδικασία με έμφαση στη Συνοδεία: οι τέσσερις συμπέθεροι ως Δρώντα Υποκείμενα Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Διπλής Κατεύθυνσης: 1. Το Καρότο [Δρών] που τη φωτογραφική μηχανή [Άνυσμα] αποτυπώνει το νιόπαντρο ζευγάρι [Σκοπός] 2. Το νιόπαντρο ζευγάρι [Δρώντα υποκείμενα] που με το βλέμμα τους [Άνυσμα] ποζάρουν για το καρότο [Σκοπός] Αφηγηματική: Διαδικασία με έμφαση στο σκηνικό [Σκηνικό], διάφορα Λαχανικά τραγουδούν για τον γαμπρό [Δρώντα Υποκείμενα]	από το κείμενο στη σελίδα 16 και είναι παρόμοια (similarity), [επεξεργασία] Η αναπαράσταση βρίσκεται στη σελίδα 17 ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕΙ ΧΡΟΝΙΚΑ το κείμενο (δηλαδή μετά την ολοκλήρωση της τελετής, έγινε η φωτογράφιση του ζευγαριού), είναι Συμπληρωματική Η αναπαράσταση βρίσκεται αριστερά από το κείμενο (σελ. 18) και κάτω από το κείμενο (σελ. 19) και είναι παρόμοια (similarity), [επεξεργασία] Η αναπαράσταση (σελ. 21) βρίσκεται δεξιά από το κείμενο (σελ. 20) και είναι παρόμοια (similarity), [επεξεργασία]	
--	--	--	--	--	--

			Αφηγηματική: Διαδικασία με έμφαση στο σκηνικό [Σκηνικό], διάφορα Λαχανικά τραγουδούν για τη νύφη [Δρώντα Υποκείμενα] Αφηγηματική Διαδικασία Δράσης χωρίς Διενέργεια: η πιπεριά [Δρων Υποκείμενο] που με το ανοικτό της στόμα και το τεντωμένο χέρι [Ανύσματα] απευθύνεται σε κάποιους/ες (ο Σκοπός δεν είναι φανερός]	Η αναπαράσταση βρίσκεται κάτω από το κείμενο (σελ. 20) και είναι παρόμοια (similarity), [επεξεργασία]	
--	--	--	---	--	--

Συμπεράσματα

1. Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές.
2. Η εξέλιξη της δράσης αφορά μόνο 12 από τις 56 σειρές του παραμυθιού.
3. Οι εικόνες παρουσιάζουν ομοιότητα με το γραπτό κείμενο (μόνο μία εικόνα συμπληρώνει το γραπτό κείμενο).
4. Οι στίχοι των τραγουδιών ταυτίζονται με τους στίχους του παραμυθιού (γίνεται μία συμπλήρωση πληροφοριών μετά το 2^ο επεισόδιο της δράσης)

Ρουγγέρη, Κ. (2015) & Κουλουμπή, Χ. (εικονογράφηση). Η Χιονάτη και οι επτά ψηλοί
νάνοι. Αθήνα: Διάπλαση Εκδόσεις.

Γραπτό Κείμενο		Εικόνες		Ήχος
Σειρά	Δομικές Κατηγορίες	Γλωσσικά Χαρακτηριστικά	Είδος Αναπαράστασης	Λειτουργία σε σχέση με το γραπτό κείμενο

1-16 (16)	Προσανατολισμός: «Μια φορά...δεν είχαν παιδάκια» Ο βασιλιάς, η βασίλισσα και η μικρή Χιονάτη σε αφηρημένο χωροχρόνο	ΘΕΜΑ:(Εισαγωγική φράση [χρονική]): «Μια φορά κι εάν καιρό...»	(Αριστερή εικόνα) Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Μονής κατεύθυνσης και με έμφαση στο σκηνικό: 1. Το εβένινο παράθυρο που έξω χιονίζει 2. Η βασίλισσα που πιάνει το χιόνι και συλλογίζεται	Η αναπαράσταση βρίσκεται στην ίδια σελίδα με το κείμενο στο οποίο αναφέρεται (αριστερή σελίδα). Η εικόνα είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία]	Μελοποίηση αυτών των δομικών κατηγοριών αλλά και ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ τους με περισσότερες πληροφορίες κάνοντας την αφήγηση πιο περιγραφική με πολλές λεπτομέρειες, αλλά και εισαγωγή ηρώων για τα λόγια του κάθε ατόμου ξεχωριστά (εκτός από την αφηγήτρια, φωνή βασίλισσας- βασιλιά- μωρού) Επίσης παρουσιάζεται τραγούδι- νανούρισμα με τις φωνές που υποδύονται τον βασιλιά και την βασίλισσα, κάτι το οποίο δεν υπάρχει στην αφήγηση.
			(Δεξιά εικόνα) Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Διπλής Κατεύθυνσης: 1. Η βασίλισσα και ο βασιλιάς που έχουν στην αγκαλιά τους την μικρή Χιονάτη και τη κοιτάζουν 2. Η μικρή Χιονάτη που κοιμάται στην αγκαλιά τους	Η αναπαράσταση βρίσκεται στην δεξιά σελίδα όπως και το κείμενο και είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία] με την τρίτη δομική κατηγορία του κειμένου	
17-21 (5)	Εξέλιξη δράσης- Πρώτο επεισόδιο: ο θάνατος της βασίλισσας και η νέα γυναίκα του βασιλιά	ΘΕΜΑΤΑ: [ονοματική φράση, αντιθετικό όμως]: «Ο βασιλιάς και η βασίλισσα... », «Όμως...»	Δεν υπάρχει κάποια εικόνα που να παρουσιάζει αυτό το γεγονός	Στην ίδια σελίδα υπάρχει εικόνα αλλά αναφέρεται στο επόμενο επεισόδιο της ίδιας σελίδας και όχι σε αυτό το επεισόδιο	Αφήγηση που αφορά αυτή τη δομική κατηγορία αλλά με συμπλήρωση λεπτομερειών και πραγμάτων που δεν αναφέρονται στο παραμύθι

22-27 (6)	Εξέλιξη δράσης-Δεύτερο επεισόδιο: τα 16 ^α γενέθλια της Χιονάτης και τα δώρα που της πρόσφεραν	ΘΕΜΑ: (Χρονικό επίρρημα-φράση): «Όταν η Χιονάτη...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης: 1. Παρουσιάζονται στην εικόνα τα τρία δώρα που προσέφεραν στην Χιονάτη για τα γενέθλια της	Η αναπαράσταση βρίσκεται στην ίδια σελίδα με το κείμενο στο οποίο αναφέρεται (αριστερή σελίδα). Η εικόνα είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία]	Η αφήγηση σε αυτό το κομμάτι εκτός από είναι πολύ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ και μάλιστα προσθέτει και ηρώα και συγκεκριμένα έναν αγγελιοφόρο που ανακοινώνει τα γενέθλια της Χιονάτης (ξεχωριστός ήρωας για αυτήν την φωνή) Υπάρχουν και λόγια της βασίλισσας τα οποία δεν αναφέρονται στο παραμύθι, Αλλά και τραγούδι για τα γενέθλια από όλους τους καλεσμένους. Υπάρχουν και τα λόγια του τελετάρχη για την διαδικασία των δώρων και οι λόγοι του κάθε ενός από τους ανθρώπους που προσφέρουν τα δώρα (είναι παραπάνω από αυτοί που αναφέρονται στο παραμύθι) (στο παραμύθι επίσης δεν υπάρχουν τα λόγια τους) Παράλληλα με αυτούς μιλάει και η Χιονάτη, ο βασιλιάς, η βασίλισσα, αλλά και η φωνή της αφηγήτριας και ήχοι από όργανα.
28-34 (7)	Εξέλιξη δράσης-Τρίτο επεισόδιο (εμφάνιση της νέας βασίλισσας): η δοκιμή του δώρου (καθρέφτη) από την νέα βασίλισσα	ΘΕΜΑ [Ονοματική φράση+ρήμα υλικής δράσης]: «Η νέα βασίλισσα θέλησε...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Μονής κατεύθυνσης: 1. Η νέα βασίλισσα με υπεροπτικό ύφος (Άνυσμα) φανερώνει τον Σκοπό, που είναι η ερώτηση που κάνει στον καθρέπτη αλλά δεν αποτυπώνεται στην αναπαράσταση	Η αναπαράσταση βρίσκεται στην δεξιά σελίδα όπως και το κείμενο και παρουσιάζει μόνο την βασίλισσα και όχι τον καθρέφτη που κάνει ερώτηση. Έτσι η εικόνα ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΕΙ το κείμενο	ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ αφήγηση και μελοποίηση τα λόγια της βασίλισσας στον καθρέφτη [καθώς και του καθρέφτη] δημιουργώντας ένα τραγούδι. Και πάλι δίνονται περισσότερες πληροφορίες από ότι στο κείμενο (ακούγεται η φωνή του ανθρώπου που έφερε τον καθρέφτη, η φωνή της βασίλισσας, της Χιονάτης, του καθρέφτη και του βασιλιά [και της αφηγήτριας]) Επιπρόσθετα δίνεται και μια ακόμη πληροφορία για ένα δείπνο και παρατίθεται ένας διάλογος μεταξύ του βασιλιά και της βασίλισσας, αλλά και ο θάνατος του βασιλιά, σκηνές που δεν αναφέρονται στο παραμύθι.
35-43 (9)	Εξέλιξη δράσεις-Τέταρτο επεισόδιο: η Χιονάτη μεγάλωσε και ερωτεύτηκε	ΘΕΜΑΤΑ (χρονικά επιρρήματα): «πέρασε καιρός...»/ «Μια μέρα βγήκε έξω...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Διπλής Κατεύθυνσης: 1. Η Χιονάτη [Πρωτεύων Δρών Υποκείμενο]	Η αναπαράσταση βρίσκεται στα αριστερά όπως και το γραπτό κείμενο που αναφέρεται και είναι παρόμοια	ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ αφήγηση σχετικά με το σκηνικό (χώρος και χρόνος), αλλά και πληροφορίες για την συνάντηση και την συμπεριφορά των δύο ηρώων [Χιονάτης και πρίγκιπα].

			που με το βλέμμα της (Άνυσμα) συνδέεται με τον πρίγκιπα (Σκοπός) 2. Ο πρίγκιπας [Δευτερεύων Δρών Υποκείμενο] που με το βλέμμα του (Άνυσμα) συνδέεται με την Χιονάτη (Σκοπός)	(similarity), [επεξεργασία]	Τραγούδι που δεν υπάρχει στο παραμύθι, τραγουδούν η Χιονάτη και ο πρίγκιπας. Στην σκηνή επίσης συμμετέχει και η μητριά, όπου στο παραμύθι δεν αναφέρεται.
44-52 (9)	Εξέλιξη δράσης- Πέμπτο επεισόδιο- πρώτη κορύφωση – πρώτη επίλυση: (εμφάνιση του κυνηγού): η ερώτηση της μητριάς προς τον καθρέφτη, η ανεπιθύμητη απάντηση του και η εντολή θανάτωσης της Χιονάτης από την μητριά της	ΘΕΜΑΤΑ (χρονική φράση): «Την άλλη μέρα...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Διπλής Κατεύθυνσης: 1. Η Μητριά [Πρωτεύων Δρών Υποκείμενο] που με θυμωμένο πρόσωπο, ανοιχτό το στόμα και τεντωμένο το χέρι της δείχνοντας με το δάχτυλο της (Άνυσμα) δίνει την διαταγή στον κυνηγό για την θανάτωση της Χιονάτης (Σκοπός) 2. Ο κυνηγός με κατεβασμένο και τρομαγμένο ύφος	Η αναπαράσταση βρίσκεται στην δεξιά σελίδα όπως και το κείμενο και είναι παρόμοια (similarity), [επεξεργασία]	Επαναλαμβάνεται το τραγούδι της βασίλισσας προς τον καθρέφτη και η απάντηση που έρχεται από αυτόν τραγουδιστά, οι όμως η ίδια με την προηγούμενη φορά. Και πάλι προστίθενται λόγια και διάλογοι, αλλά και πληροφορίες που δεν μας δίνονται στο παραμύθι [το τραγούδι προς τον καθρέφτη επαναλαμβάνονται και δεύτερη φορά] Ακόμη, υπάρχει και ο διάλογος της Χιονάτης με την μητριά της, όπου της λέει ότι θα γίνει δούλα στο παλάτι [ούτε αυτό αναφέρεται στο παραμύθι] Παρακάτω υπάρχει και άλλος διάλογος βασίλισσας- καθρέφτη, φανερώνοντας και άλλες πληροφορίες. Μπαίνει στην αφήγηση και ο κυνηγός και συνομιλούν δίνοντας λεπτομέρειες που δεν αναφέρονται στο παραμύθι, τόσο για αυτόν όσο και για την εντολή θανάτωσης της Χιονάτης
53-59 (7)	Προσανατολισμός Νέο σκηνικό – σπίτι νάνων στο δάσος	ΘΕΜΑΤΑ [ονοματική φράση +χρονικό επίρρημα, +ρήμα υλικής	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με έμφαση στο σκηνικό: 1. Αποτυπώνεται το σπιτάκι στο δάσος	Η εικόνα ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΕΙ το κείμενο, καθώς παρουσιάζει κάποια γενικά χαρακτηριστικά (ένα σπιτάκι στο δάσος)	Η Χιονάτη τραγουδάει στο δάσος [το τραγούδι δίνει πληροφορίες για το δάσος] Ο κυνηγός συναντάει την Χιονάτη και κάνουν διάλογο και της αναφέρει την εντολή της μητριάς της και της λέει να

	η Χιονάτη μόνη στο δάσος και η εύρεση ενός μικρού σπιτιού για καταφύγιο	δράσης]: «Η καημένη η βασιλοπούλα , όταν έμεινε....»/ «Χτύπησε....»	(δεν αποτυπώνεται ούτε η Χιονάτη που περιπλανείται στο δάσος)		εξαφανιστεί στο δάσος, κάτι που κάνει [πληροφορίες σινικού, χωρόχρονός] και αφού περνάει μια μέρα βρίσκει το σπίτι και δίνονται λεπτομέρειες μέσα από το μονόλογο της σχετικά με το σπίτι Τραγούδι της Χιονάτης που αναφέρει πληροφορίες για το σπίτι και τι κάνει μέσα εκεί.
60-61 (2)	Προσανατολισμός- Εξωτερική αξιολόγηση (Για να αλλάξει το θέμα συζήτησης. Αφήνει τα όσα έχουν προηγηθεί για να γίνει αναφορά στους νάνους και στον χώρο εργασίας τους.)	ΘΕΜΑ «Ας αφήσουμε όμως τώρα την Χιονάτη κι ας πάμε λίγο πιο κάτω»		Η εικόνα είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία] του κειμένου	Τραγούδι των νάνων που και αυτό δεν υπάρχει στο παραμύθι και δίνει πληροφορίες σχετικά με την δουλειά τους στο αδαμαντωρυχείο [και το σκηνικό] Και πάλι συμπληρωματική αφήγηση Η συνάντηση του κυνηγού και της βασίλισσας για τις αποδείξεις που ήθελε Ο μονόλογος του κυνηγού και ο διάλογος του με την νέα βασίλισσα. Επιστροφή στους νάνους και στον διάλογο μεταξύ τους καθώς και η μετατροπή τους από κοντούς σε ψηλούς. Ηχητικά εφέ για την μετατροπή και ο διάλογος των νάνων.
61- 70 (10)	Παράλληλη αφήγηση [αφήγηση β'] [καινούργιος προσανατολισμός της β' πλοκής: νέο σκηνικό, το αδαμαντωρυχείο] Παράλληλη εξέλιξη δράσης- Έκτο επεισόδιο: η εισαγωγή των νάνων που δουλεύουν, η συνάντηση τους με την νέα βασίλισσα και η μετατροπή	ΘΕΜΑΤΑ [τοπική αναφορά +ονοματική φράση, χρονική φράση, χρονικό επίρρημα + ρήμα υλικής δράσης]:, «Στο αδαμαντωρυχείο», «Εκεί επτά νάνοι...», «Κάποια στιγμή πέρασε...», «Υστερα σήκωσε...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με έμφαση στο σκηνικό: 1. Οι νάνοι [Δρώντα πρόσωπα] που κάνουν δουλειές (δεν αποτυπώνεται η κακιά βασίλισσα που μετατρέπει τους νάνους σε ψηλούς)		

	τους σε ψηλούς Δεν υπάρχει επίλυση για τους νάνους				
70-86 (17)	Εξέλιξη δράσης- Έβδομο επεισόδιο: το τραγούδι των νάνων για την αλλαγή τους και το τραγούδι τους για την επιστροφή στο σπίτι	ΘΕΜΑΤΑ [χρονικό επίρρημα +ρήμα υλικής δράσης, χρονική φράση]: «Όταν τελείωσε...», «Στο μεταξύ νύχτωσε...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με έμφαση στο σκηνικό: οι νάνοι χορεύουν και τραγουδούν	Το κείμενο βρίσκεται στην δεξιά μεριά της σελίδας (εκτός από δυο γραμμές που βρίσκονται στο προηγούμενο δισέλιδο), και η αναπαράσταση βρίσκεται και στην αριστερή και στην δεξιά σελίδα και είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία]	Μελοποίηση της δομικής αυτής κατηγορίας, το τραγούδι των νάνων, με κάποιους παραπάνω στίχους. Διάλογος νάνων που δεν υπάρχει στο παραμύθι.
87-96 (10)	Εξέλιξη δράσης- Όγδοο επεισόδιο- Συνάντηση πρώτης και δεύτερης πλοκής: Οι νάνοι αντικρίζουν τη Χιονάτη και έπειτα από την επιθυμία της αποφάσισαν να μείνει μαζί τους	ΘΕΜΑΤΑ [ρήμα υλικής δράσης, χρονικό επίρρημα + ρήμα υλικής δράσης, χρονικό επίρρημα]: «Φτάνοντας στο σπιτάκι τους...»/ «Μόλις ξύπνησε...»/ «Τότε εκείνοι...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Διπλής Κατεύθυνσης: 1. Η Χιονάτη που κοιμάται 2. Οι νάνοι που την βρίσκουν	Το κείμενο βρίσκεται στην αριστερή σελίδα ενώ το χαρακτηρίζουν δυο εικόνες, μια αριστερά και μια δεξιά που είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία]	Συνέχεια του διαλόγου των νάνων με παραπάνω πληροφορίες και λόγια από ότι στο κείμενο. Διάλογος νάνων και Χιονάτης (πληροφορίες για τα ονόματα των νάνων). Τραγούδι Χιονάτης και νάνων που δεν υπάρχει στο παραμύθι με θέμα το πλύσιμο των χεριών και τα μικρόβια (συμβάσεις πλυσίματος για όταν επιστρέφουμε από κάπου). Τραγούδι νανουρίσματος Χιονάτης και νάνων.
97-101 (5)	Εξέλιξη δράσης- κορύφωση- Ένατο επεισόδιο: Η βασίλισσα μαθαίνει ότι	ΘΕΜΑΤΑ [χρονική φράση, χρονικά επιρρήματα]: «Μια μέρα...»/	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Διπλής Κατεύθυνσης και έμφαση στο σκηνικό: 1. Οι βοηθοί της	Το κείμενο βρίσκεται στην δεξιά σελίδα, ενώ η αναπαράσταση βρίσκεται και στα δυο φύλλα της σελίδας (και αριστερά και δεξιά)	Εισαγωγή και πάλι του πρίγκιπα και διάλογος του με την βάγια της Χιονάτης, το οποίο δεν αναφέρεται καθόλου στο παραμύθι.

	η Χιονάτη ζει και η απόπειρα της να την σκοτώσει	«Όταν έμαθε...»/ «Στη συνέχεια...»/ «Αμέσως η βασιλοπούλα ...»	2. Η βασίλισσα που φοράει στην Χιονάτη το δηλητηριασμένο γιλεκάκι 3. Η Χιονάτη που φοράει το δηλητηριασμένο γιλέκο που της δίνει η μεταμφιεσμένη βασίλισσα	και είναι παρόμοια (similarity) , [επεξεργασία] με το εν λόγο κείμενο.	Διάλογος του καθρέφτη και της βασίλισσας, που μαθαίνει από αυτόν ότι ζει. Και η πρώτη της ιδέα για την απόπειρα θανάτωσης της Χιονάτης. Διάλογος βασίλισσας με τους βοηθούς της. Οδηγίες (συνταγή) δηλητηριάσεις του γιλέκου. Τραγούδι των νάνων το επόμενο πρωινό που έφευγαν από το σπίτι για να πάνε στην δουλειά. Διάλογος Χιονάτης με νάνους για ιδέα φαγητού (μαγειρέματος). Συνέχεια τραγουδιού. Η μεταμφίεση της βασίλισσας και το κόλπο για να της ανοίξει η Χιονάτη και να την σκοτώσει. (λεπτομέρειες)
102-105 (4)	Εξέλιξη δράσης - Δέκατο επεισόδιο-Επίλυση: Η επαναφορά της ζωής της Χιονάτης από τους νάνους	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρημα +ρήμα υλικής δράσης]: «Όταν γύρισαν...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με έμφαση στο σκηνικό: οι νάνοι με ξαφνιασμένο και τρομαγμένο ύφος Δεν αποτυπώνεται στην εικόνα ούτε το συμβάν που σώζουν την Χιονάτη, ούτε η δεύτερη απόπειρα της βασίλισσας να σκοτώσει την Χιονάτη με την πάλι διάσωση της από τους νάνους	Στις δυο αυτές δομικές κατηγορίες το κείμενο βρίσκεται στα αριστερά αλλά η αναπαράσταση που υπάρχει σε αυτά τα δυο φύλλα της σελίδας παρουσιάζει Αντίθεση , αφού παρουσιάζονται μόνο οι νάνοι, χωρίς καμία άλλη πληροφορία από αυτές που μεταφέρονται στο κείμενο	Το τραγούδι των νάνων για την επιστροφή τους και ο διάλογος τους όταν την βρίσκουν νεκρή. Οι νάνοι σώζουν την Χιονάτη και ο διάλογος τους με αυτή.
106-110 (5)	Εξέλιξη δράσης-καινούργια κορύφωση-Εντέκατο επεισόδιο: Η επαναπροσπάθεια της βασίλισσας να σκοτώσει την Χιονάτη	ΘΕΜΑ [το «το» είναι η αντωνυμία «αυτό» στην αναφορά του προηγούμενου υ επεισοδίου «Το έμαθε η βασίλισσα...»			Η βασίλισσα ξανά μαθαίνει από τον καθρέφτη ότι η Χιονάτη ζει και ψάχνει νέο τρόπο για να την σκοτώσει. Οι νάνοι κάνουν κρυφό συμβούλιο (δεν αναφέρεται στο παραμύθι). Διάλογος Χιονάτης και νάνων και επανάληψη του τραγουδιού τους. Η μεταμφιεσμένη βασίλισσα με τους βοηθούς της και το νέο κόλπο με την χτένα. Τραγούδι διαφήμισης των προϊόντων που είχε. Την χτένα την αγόρασε ο ένας νάνος που είχε μείνει εκεί, κάτι

110-112 (3)	Επίλυση-Δωδέκατο επεισόδιο: Η Χιονάτη σώζεται από τους νάνους για ακόμα μια φορά	ΘΕΜΑ «Για άλλη μια φορά...»			που δεν αναφέρεται στο παραμύθι. (Επίσης μέχρι να γυρίσουν οι άλλοι δεν είχε αντιληφθεί ότι η Χιονάτη είχε πέσει κάτω νεκρή). Οι νάνοι επιστέφουν και πάλι με το τραγούδι τους. Ο εντοπισμός της Χιονάτης από αυτούς και η διάσωση της.
113-116 (4)	Εξέλιξη δράσης-Δέκατο τρίτο επεισόδιο: η βασίλισσα μαθαίνει ότι η Χιονάτη ζει και δηλητηριάζει ένα μήλο για να της το δώσει	ΘΕΜΑ [χρονική φράση]: «Δεν πέρασε πολύς καιρός...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με έμφαση στο σκηνικό: 1. Η βασίλισσα ρωτάει τον καθρέφτη [αποτυπώνεται το πρόσωπο της στον καθρέφτη (Ανυσμα)] 2. Η βασίλισσα δηλητηριάζει το μήλο για να σκοτώσει την Χιονάτη (Σκοπός)	Το κείμενο βρίσκεται στην αριστερή σελίδα ενώ η αναπαράσταση αποτελείται από δυο εικόνες (μια στα αριστερά και μια στα δεξιά) που είναι παρόμοια (similarity), [επεξεργασία]	Η βασίλισσα πληροφορείται και πάλι ότι η Χιονάτη ζει και βρίσκει την νέα ιδέα με το μήλο. Το τραγούδι της βασίλισσας για το μήλο (συμμετέχουν και οι βοηθοί της). Το τραγούδι της Χιονάτης για την πίτα που φτιάχνει. Και πάλι το τραγούδι της βασίλισσας για να πουλήσει το μήλο. Η Χιονάτη την ακούει και της ζητάει να αγοράσει μήλα και να κάνει μηλόπιτα. Διάλογος μεταξύ τους και το κόλπο για να την ξεγελάσει.
117-124 (8)	Εξέλιξη και κορύφωση δράσης, χωρίς επίλυση-Δέκατο τέταρτο επεισόδιο: η Χιονάτη ξεγελιέται, τρώει το μήλο και πέφτει κάτω νεκρή	ΘΕΜΑΤΑ [τα λόγια της βασίλισσας..., ονοματική φράση, χρονικό επίρρημα]: «Πάρε αυτό το μήλο...»/ «Αθώα όπως ήταν...»/	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με έμφαση στο σκηνικό: Οι νάνοι λυπημένοι πάνω από την νεκρή Χιονάτη (Δεν αποτυπώνεται η βασίλισσα μεταμφιεσμένη σε γριά να προσφέρει το μήλο στην Χιονάτη)	Η αναπαράσταση που βρίσκεται και στις δυο σελίδες είναι παρόμοια (similarity), [επεξεργασία] με το δεύτερο δομικό μέρος του επεισοδίου αυτού (με τους νάνους και την Χιονάτη νεκρή).	Η Χιονάτη πέφτει νεκρή. Οι νάνοι την βρίσκουν αλλά δεν εντοπίζουν κάτι πάνω της για να την σώσουν. Η απόφαση τους να την κρατήσουν κοντά τους μήπως σωθεί και τα τραγούδια που της έλεγαν. (ούτε αυτά αναφέρονται στο παραμύθι)

125-132 (8)	Δέκατο Πέμπτο επεισόδιο: οι νάνοι στεναχωρημένοι θέλουν να την κρατήσουν στην γη	ΘΕΜΑ [χρονική φράση]: «Όταν γύρισαν...»			
133-139 (7)	Εξέλιξη δράσης- Δέκατο Έκτο επεισόδιο- Επίλυση- Κλείσιμο: η εμφάνιση του πρίγκιπα του παραμυθιού, που ερωτεύεται την Χιονάτη και την σώζει με ένα φιλή	ΘΕΜΑΤΑ [χρονική φράση +ρήμα υλικής δράσης,]: «Μια μέρα πέρασε...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με έμφαση στο σκηνικό: Η Χιονάτη και ο πρίγκιπας, ντυμένοι νύφη και γαμπρός φεύγουν μετά τον γάμο με το άλογο (Δεν αποτυπώνονται οι κουμπάροι, οι επτά ψηλοί νάνοι)	Η αναπαράσταση βρίσκεται ιδίως στα δεξιά ενώ το κείμενο στα αριστερά. Στην εικόνα αναπαρίσταται η πραγματοποίηση του γάμου του πρίγκιπα και της Χιονάτης, φεύγοντας με το άλογο. Οπότε είναι ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ .	Το τραγούδι του πρίγκιπα για να βρει την Χιονάτη. (εναλλάξ ακούγεται και το τραγούδι των νάνων με τον θάνατο της Χιονάτης) Διάλογος Χιονάτης με βοηθούς και προϊδέαση για τον τρόπο που υπάρχει περίπτωση να σωθεί η Χιονάτη. (καθόλου αναφορά για αυτό το κομμάτι στο παραμύθι) Ο διάλογος του πρίγκιπα και των νάνων. Ο μονόλογος του πρίγκιπα πάνω από την νεκρή Χιονάτη και το φιλή της ζωής από αυτόν. Η χαρά των νάνων. Ο γάμος του πρίγκιπα και της Χιονάτης με κουμπάρους τους νάνους. Τραγούδι των νάνων για τον γάμο. Αναφορά στην βασίλισσα που προσποιείται με τους βοηθούς της ότι χάρηκε για το γάμο και η συγχώρεσή της από την Χιονάτη. (καθόλου αναφορά στο παραμύθι)
140-144 (4)	Εξέλιξη Δράσης- [ο πρίγκιπας παντρεύεται την Χιονάτη με κουμπάρους τους νάνους] Κλείσιμο: επαναφορά στο σήμερα	ΘΕΜΑΤΑ [χρονική φράση]: «Σε λίγες μέρες...», «Από τότε ζουν όλοι αυτοί καλά μέσα στο παραμύθι τους κι εμείς			Το κλείσιμο της αφηγήτριας και ένα τραγούδι της Χιονάτης και του Πρίγκιπα για κλείσιμο.

		ζούμε καλύτερα!»			
--	--	---------------------	--	--	--

Περίληψη

Μια φορά κι έναν καιρό, ένας βασιλιάς και μια βασίλισσα απέκτησαν ένα κοριτσάκι, όπως το είχαν ονειρευτεί (ευχηθεί) και το ονόμασαν Χιονάτη. Η βασίλισσα, όμως αρρώστησε και πέθανε και ο βασιλιάς ξαναπαντρεύτηκε. Στην συνέχεια, η Χιονάτη όταν έγινε 16 ετών της έφεραν να διαλέξει ανάμεσα σε τρία δώρα και επέλεξε τον μαγικό καθρέπτη. Η βασίλισσα, της τον πήρε και τον ρώτησε αν υπάρχει ομορφότερη από αυτήν και αυτός της απάντησε αρνητικά. Όταν, όμως μεγάλωσε η Χιονάτη αυτό άλλαξε, καθώς ήταν ομορφότερη της. Η βασίλισσα θύμωσε και διέταξε έναν κυνηγό να την σκοτώσει, αυτός την λυπήθηκε και την άφησε ελεύθερη στο δάσος, βρίσκοντας καταφύγιο στο σπίτι των εφτά, πλέον, ψηλών νάνων. Όταν η βασίλισσα έμαθε ότι ζει, αποπειράθηκε αρκετές φορές να την σκοτώσει αλλά οι προσπάθειες της απέτυχαν αφού την έσωσαν οι ψηλοί νάνοι. Η τελευταία απόπειρα της με το δηλητηριώδες μήλο παραλίγο να αποβεί μοιραία, αλλά την κατάλληλη στιγμή εμφανίστηκε ο πρίγκιπας του παραμυθιού και με ένα φιλί της έσωσε την ζωή. Έτσι, ερωτεύτηκαν, παντρεύτηκαν με κουμπάρους τους νάνους και έζησαν ευτυχισμένοι.

Προσανατολισμός

«Μια φορά κι έναν καιρό ζούσαν ένας βασιλιάς και μια βασίλισσα που δεν είχαν παιδάκια».

Κλείσιμο

«Από τότε ζουν όλοι αυτοί καλά μέσα στο παραμύθι τους κι εμείς ζούμε καλύτερα!»

Εσωτερική αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που δηλώνουν την εσωτερική αξιολόγηση σε αυτό το παραμύθι εμφανίζονται παρακάτω:

«όμορφο κοριτσάκι», «όμορφο παλικάρι», «Έξαλλη η βασίλισσα», «επτά ψηλούς νάνους»

Εξωτερική αξιολόγηση

«είτε με λαχτάρα η βασίλισσα», «και η ευχή της δεν άργησε να πραγματοποιηθεί.», «ο βασιλιάς και η βασίλισσα ήταν πολύ ευτυχισμένοι», «Ας αφήσουμε όμως τώρα την Χιονάτη κι ας πάμε λίγο πιο κάτω», «Από τότε ζουν όλοι αυτοί καλά μέσα στο παραμύθι τους κι εμείς ζούμε καλύτερα!»

Συμπεράσματα

1. Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές.
2. Οι περισσότερες εικόνες παρόμοιες με το κείμενο, εκτός από κάποιες που είναι εξειδίκευση του κειμένου, μια συμπληρωματική και μια αντίθετη.
3. Στο CD παρουσιάζεται εκτενέστερη αφήγηση, με περισσότερες λεπτομέρειες και λόγια από αυτά του κειμένου. Εκτός από την κεντρική αφηγήτρια τα λόγια του κάθε προσώπου τα αφηγείται παίζοντας ρόλο και ξεχωριστό πρόσωπο, ενώ σε κάθε κομμάτι υπάρχει και τραγούδι το οποίο όμως δεν υπάρχει στο γραπτό κείμενο του παραμυθιού.

Καραντίνου, Ε. & (ζωγραφιές). Όταν ο Ήλιος αγάπησε την Σελήνη. Αθήνα: Εκδόσεις Άγκυρα.

Γραπτό Κείμενο		Εικόνες			Ήχος
Σειρά	Δομικές Κατηγορίες	Γλωσσικά χαρακτηριστικά	Είδος αναπαράστασης		Λειτουργία σε σχέση με το γραπτό κείμενο
1-16 (16)	Προσανατολισμός: «Μια φορά κι έναν καιρό, κάπου μακριά... δεν είχαν συναντηθεί ποτέ» Η αναφορά στα δυο παλάτια με τους δυο βασιλιάδες, μακριά από την γη που ζούμε.	ΘΕΜΑ [Εισαγωγική φράση- χρονική]: «Μια φορά κι έναν καιρό...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Μονής Κατεύθυνσης: 1. Οι άνθρωποι κοιτάνε τον βασιλιά και την βασίλισσα	παρόμοια (similarity) , [επέκταση] (2 σελίδες)	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά.
17-36 (20)	Προσανατολισμός - εισαγωγή βασιλιά και βασίλισσας του χρυσαφένιου παλατιού της Ανατολής (ο Φωτεινός και η Ημέρα)	ΘΕΜΑ [αναφορική πρόταση- τοπικός προσδιορισμός]: «Στο παλάτι της Ανατολής...»			
37-42 (6)	Προσανατολισμός - εισαγωγή Ήλιου (Πρωτεύον- Δρών πρόσωπο) και το χρυσό άρμα του με τα 12 άλογα που τα έλεγαν ακτίνες	ΘΕΜΑ [ρήμα υλικής δράσης + ονοματική φράση]: «Είχαν κι έναν όμορφο γιο...»			
43-56 (14)	Προσανατολισμός - εισαγωγή βασιλιά και βασίλισσας του ασημένιου παλατιού της Δύσης (ο Ύπνος και η Νύχτα)	ΘΕΜΑ [αναφορική πρόταση- τοπικός προσδιορισμός]: «Στο ασημένιο παλάτι της Δύσης...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Μονής Κατεύθυνσης: 1. Η βασίλισσα κοιτάει το κέντημα 2. Ο βασιλιάς κοιτάει τα βιβλία του	παρόμοια (similarity) , [επέκταση] (2 σελίδες)	
57-69 (13)	Προσανατολισμός - εισαγωγή Σελήνης (Πρωτεύον [Δρών] πρόσωπο) με το ασημένιο της καράβι και τα δώδεκα δελφίνια που τα έλεγαν Ωρες	ΘΕΜΑ [ρήμα υλικής δράσης + ονοματική φράση]: «Είχαν κι αυτοί ένα παιδί...»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Μονής Κατεύθυνσης: 1. Η Σελήνη κοιτάει τον ουρανό και το καράβι της	παρόμοια (similarity) , [επέκταση] (2 σελίδες)	Το ίδιο γραπτό κείμενο παρουσιάζεται και προφορικά και όταν κάνει αναφορά στην μουσική της Σελήνης εισάγει το «τραγούδι 1» που βρίσκεται στο πίσω μέρος του παραμυθιού
69-73 (5)	Εξωτερική αξιολόγηση	ΘΕΜΑ «Κανένα σημάδι στον ουρανό, ούτε στη γη δεν μπορούσε να φανερώσει την ανακατωσούρα και το κακό που θα ερχόταν»	Βρίσκεται στην ίδια σελίδα με το προηγούμενο επεισόδιο		Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά.

74-98 (25)	Προσανατολισμός-εισαγωγή γερό-Τυφώνα η επιθυμία του να χτίσει έναν πύργο και να παντρευτεί την Σελήνη ώστε να μείνουν μαζί εκεί. Ο κόσμος τον φοβόταν γιατί έφερνε Άγριους Βοριάδες	ΘΕΜΑ [ρήμα υλικής δράσης + ονοματική φράση]: «Ζούσε τότε στη γη ο γερό-Τυφώνας»	Αφηγηματική: Διαδικασία Δράσης με Διενέργεια Μονής Κατεύθυνσης: 1. Ο γερό-Τυφώνας βλέπει αυτά που προκαλεί	παρόμοια (similarity), [επέκταση] (2 σελίδες)	Υπάρχουν και στο προφορικό κείμενο τα λόγια του γερό-Τυφώνα
99-106 (8)	Πρώτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Ο γερό-Τυφώνας χτίζει το παλάτι του σε έναν έρημο γκρεμό	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Μόλις...»	Αφηγηματική Διαδικασία Δράσης	παρόμοια (similarity), [επέκταση] (2 σελίδες)	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά.
106-122 (17)	Δεύτερο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Ο γερό-Τυφώνας πάει με χρυσάφια να ζητήσει από τον βασιλιά Ύπνο την Σελήνη. ο διάλογος του βασιλιά με τον Τυφώνα και η άρνηση του πρώτου να του δώσει την κόρη του, αφού αυτός δεν βάζει τα πλούτη πάνω από την κόρη του και αρνήθηκε	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Στην συνέχεια...»	Αφηγηματική Διαδικασία Δράσης		
123-134 (12)	Τρίτο επεισόδιο-κορύφωση δράσης: Στο ίδιο επεισόδιο που ο γερό-Τυφώνας γεμίζει το παλάτι με μαύρο καπνό είναι και αυτό το κομμάτι που βρίσκεται στην επόμενη σελίδα	ΘΕΜΑ [αιτιολογικό επίρρημα]: «Έτσι ο Τυφώνας...»			
135-143 (9)	Τέταρτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Ήρθε η ώρα που βγαίνει ο Ήλιος και δημιουργεί πολύχρωμες ζωγραφιές.	ΘΕΜΑ [χρονική φράση]: «Ήταν η ώρα που ο Ήλιος...»	Αφηγηματική Διαδικασία Δράσης	παρόμοια (similarity), [επέκταση] (η εικόνα που αντιστοιχεί	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά. Εκεί που λέει «καλπάζοντας χαρούμενα»

144-172 (29)	Πέμπτο επεισόδιο- επίλυση προβλήματος: Μόλις είδε τον καπνό που του μπουτξούρωνε την ζωγραφιά αποφάσισε να τον σβήσει και με αυτόν τον τρόπο έκλεισε τον γερό- Τυφώνα σε μια σκοτεινή σπηλιά με κατάσπρη μεγάλη πέτρα και δεν μπορούσε να ξανά βγει. Ο Ήλιος ξανά φτιάχνει το παλάτι	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Τότε...»		σε αυτό το κομμάτι είναι η αριστερή)	εισάγει το δεύτερο τραγούδι που βρίσκεται στο τέλος του παραμυθιού. Επίσης στα λόγια του Ήλιου που στο γραπτό κείμενο παρουσιάζονται στην παύλα, στο προφορικό κείμενο λέει παραπάνω λόγια κάνοντας το ακόμα πιο περιγραφικό το τοπίο
172-180 (9)	Δευτερεύουσα δράση- Πρώτο επεισόδιο: Η γνωριμία του Ήλιου με τον βασιλιά και την βασίλισσα, αλλά και η συνάντηση του με την Σελήνη και ο έρωτας τους	ΘΕΜΑ [χρονική φράση]: «Μα σαν κοίταξε την μοναχοκόρη τους...»	Αφηγηματική Διαδικασία Δράσης Διπλής Κατεύθυνσης 1. Ο Ήλιος κοιτάει την Σελήνη (Ανυσμα) 2. Η Σελήνη κοιτάει τον Ήλιο (Ανυσμα)	παρόμοια (similarity), [επέκταση] (σε αυτό το κομμάτι αντιστοιχεί η εικόνα στο κυκλάκι αυτής της σελίδας)	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά.
181-216 (36)	Δευτερεύουσα αφήγηση- Δεύτερο επεισόδιο: οι ετοιμασίες του γάμου και στα δυο παλάτια, το παλάτι του Ήλιου και της Σελήνης στα σύνορα Ανατολής και Δύσης και το ονόμασαν απόγευμα	ΘΕΜΑ: «Οι γάμοι τους ορίστηκαν...»	Αφηγηματική Διαδικασία Δράσης	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	
217-235 (19)	Δευτερεύουσα αφήγηση- Τρίτο επεισόδιο: Η ώρα του γάμου του Ήλιου και της Σελήνης και οι καλεσμένοι συγγενείς	ΘΕΜΑ [χρονική φράση]: «Σαν ήρθε η ώρα για τον γάμο...»	Αφηγηματική Διαδικασία Δράσης	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	

236-249 (14)	Δευτερεύουσα αφήγηση- Τέταρτο επεισόδιο: Τα δυο παιδιά του Ήλιου και της Σελήνης, η Πούλια και ο Αυγερινός, η κοινή βόλτα του Ήλιου και της Σελήνης δυο φορές που τους χάρισε ο χρόνος και τα αστεράκια που απέκτησαν ο Ήλιος και η Σελήνη.	ΘΕΜΑ [χρονική φράση]: «Δεν πέρασε πολύς καιρός από τότε...»	Αφηγηματική Διαδικασία Δράσης	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	
250-255 (6)	Εξωτερική Αξιολόγηση	ΘΕΜΑ [χρονική φράση]: «Κι αν κάποια βραδιά.....πρώτα τραγούδια των πουλιών»			
256-257 (2)	Κλείσιμο- τυπική φράση: «Κι όσο εκείνοι ζουν καλά, τόσο κι εμείς θα ζούμε καλύτερα...»	ΘΕΜΑ [τυπική φράση κλεισίματος]			Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά. Στο τέλος του παραμυθιού εισάγεται το 3 ^ο και τελευταίο τραγούδι του παραμυθιού

Περίληψη

Μια φορά και έναν καιρό, κάπου μακριά, υπήρχαν δυο παλάτια, ένα στη Δύση και ένα στην Ανατολή. Σε αυτό της Ανατολής βασιλιάς ήταν ο Φωτεινός και βασίλισσα η Ημέρα. Είχαν και έναν γιο, τον Ήλιο, με ένα χρυσό άρμα με δώδεκα άλογα που τα λέγε ακτίνες. Από την άλλη, στο ασημένιο παλάτι της Δύσης βασιλιάς ήταν ο Ύπνος και γυναίκα του η Νύχτα. Είχαν και μια πολύ όμορφη κόρη, την Σελήνη, η οποία είχε ένα ασημένιο καράβι που το έσερναν 12 δελφίνια που ονομάζονταν Ωρες, και το πήγαιναν ως τον Ουρανό. Όμως, στην γη ζούσε και ο γέρο-Τυφώνας, ένας κακός μάγος που ήθελε να παντρευτεί την Σελήνη και για αυτό επιθυμούσε να φτιάξει ένα παλάτι στο πιο ψηλό σημείο για να την βλέπει. Έτσι βρήκε έναν έρημο γκρεμό για να το χτίσει. Έπειτα πήγε με χρυσάφια στον βασιλιά Ύπνο για να του ζητήσει την κόρη του, αλλά ο βασιλιάς δεν έβαζε τα πλούτη πάνω από αυτή και αρνήθηκε. Ο Τυφώνας όμως δεν το δέχτηκε και έστειλε με μάγο και ξόρκια εάν μαύρο καπνό να τυλίξει το παλάτι του. Τότε, εμφανίστηκε ο ήλιος με το χρυσό του άρμα που ετοιμαζόταν να φτιάξει την ζωγραφιά του. Μόλις είδε τον καπνό θέλησε να τον σβήσει γιατί του μουντζούρωνε την ζωγραφιά. Ο γερό-τυφώνας τρόμαξε με τον ήλιο και έβαλε γρήγορα τα ξόρκια του μέσα στο καπέλο και κρύφτηκε μέσα σε μια μαύρη σπηλιά. Ο Ήλιος έφραξε την είσοδο με μια κάτωσπηρη μεγάλη πέτρα και δεν μπορούσε κανείς να περάσει, αφού το είχε ζωγραφίσει ο Ήλιος και ας παραπονιόταν ο τυφώνας. Το παλάτι της Δύσης σώθηκε και Ήλιος επιμελήθηκε και το μουντζουρωμένο περιβόλι της

Σελήνης. Όταν κοιτάχτηκαν όμως οι δυο τους, ο Ήλιος και η Σελήνη, ερωτεύτηκαν με την πρώτη ματιά. Είχαν αρχίσει οι ετοιμασίες για τον γάμο τους και στα δυο παλάτια και την ίδια ώρα ο Ήλιος έφτιαχνε το δικό τους παλάτι με όλη του την τέχνη χτίζοντας το στα σύνορα Ανατολής και Δύσης, ονομάζοντας αυτόν το τόπο Απόγευμα. Στον γάμο ήταν καλεσμένοι όλοι οι συγγενείς τους, ο παππούς Άνεμος, η γιαγιά Βροχή, ο θεός Χιονιάς και η γυναίκα του Παγωνιά, οι ξαδέλφες Νιφάδες και το Βόρειο Σέλας. Τα πανηγύρια που έστησαν και διήρκησαν επτά ημέρες και νύχτες, τα ονόμασαν εβδομάδα. Ο Ήλιος και η Σελήνη έκαναν δυο αστεράκια, την Πούλια και τον Αυγερινό και για να πηγαίνει βόλτες το ζευγάρι παρακάλεσαν τον θεό Χρόνο να βγαίνουν μια φορά βόλτα μαζί και αυτός του άφησε δυο φορές και το ονόμασαν Ισημερία. Τέλος, έκαναν και άλλα πολλά αστεράκια και ζούσαν χαρούμενοι και ευτυχισμένοι.

Προσανατολισμός

«Μια φορά κι έναν καιρό κάπου πολύ μακριά...δεν είχαν συναντηθεί ποτέ».

Κλείσιμο

«Κι όσο εκείνοι ζουν καλά, τόσο κι εμείς θα ζούμε καλύτερα...»

Εσωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που δηλώνουν την εσωτερική αξιολόγηση σε αυτό το παραμύθι εμφανίζονται παρακάτω:

«καταπράσινους κάμπους, «ξακουστή μαγείρισσα», «χρυσό άρμα», «πανέμορφα κεντήματα», «λαμπερή πριγκίπισσα», «πλατιά χαμόγελα», και άλλα πολλά...

Εξωτερική Αξιολόγηση

- «Κανένα σημάδι στον ουρανό, ούτε στη γη δεν μπορούσε να φανερώσει την ανακατωσούρα και το κακό που θα ερχόταν»
- «-τα πόδια του, είπαμε, δεν τα 'χε δει κανείς-»
- «Κι αν κάποια βραδιά.....πρώτα τραγούδια των πουλιών»

Συμπεράσματα

1. Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές, αλλά έχει ένα πολύ μεγάλο κομμάτι προσανατολισμού και δευτερεύουσας δράσης που παραπέμπει σε διδακτικό παραμύθι.
2. Οι εικόνες είναι παρόμοιες (similarity), [επεξεργασία] με το κείμενο.
3. Το γραπτό κείμενο του βιβλίου με το προφορικό κείμενο του CD έρχονται σε πλήρη αντιστοιχία, με μόνη εξαίρεση τα λόγια του Ήλιου σε μια «-» που προστίθενται κάποια λόγια. Επιπλέον, ενδιάμεσα στην προφορική αφήγηση εισάγονται μελοποιημένα τα τρία τραγούδια που υπάρχουν γραμμένα στο τέλος του παραμυθιού.

Ηλιόπουλος, Β. () & Μανέα, Κ. (ζωγραφιές). Ο Καλοκάντζαρος σώζει το
Καλικαντζαροχωριό. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Γραπτό Κείμενο			Εικόνες	Ήχος
Σειρά	Δομικές Κατηγορίες	Γλωσσικά Χαρακτηριστικά		Λειτουργία σε σχέση με το γραπτό κείμενο
1-3 (3)	Προσανατολισμός: «Δεν είναι πολλά χρόνια που από το Καλικαντζαροχωριό...»	ΘΕΜΑ [Εισαγωγική φράση (χρονική, τοπική): «Δεν είναι πολλά χρόνια που από το Καλικαντζαροχωριό...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	(Στην εισαγωγή του CD παίζει ένα μουσικό κομμάτι χωρίς λογία και στίχους, πριν αρχίσει η αφήγηση του παραμυθιού.) Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, μαζί με το τραγούδι.
3-29 (27)	Πρώτο επεισόδιο: η άνοδος του μικρού καλικάντζαρου στην γη και το τραγούδι του καλού καλικάντζαρου για να σώσει την γη	ΘΕΜΑ [ρήμα υλικής δράσης]: «αποφάσισε...»		
30-41 (12)	Προσανατολισμός-εισαγωγή πρωτεύοντα ήρωα (Μανόλη)	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Εκείνη τη χρονιά...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά. Αλλά προστίθενται λογία στον διάλογο και φωνές παιδιών και της δασκάλας.
42-57 (16)	Πρώτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η σκανταλιά του Μανόλη, η διαφυγή του στο δάσος, το κυνήγι από το παπά και η σωτηρία από τον καλικάντζαρο	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Την ημέρα που θα έκλειναν...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, αλλά υπάρχουν κάποιες αλλαγές στα λογία δίνοντας πληροφορία για τον τόπο.
58-78 (21)	Δεύτερο επεισόδιο-κορύφωση δράσης: ο Μανόλης και ο καλικάντζαρος γίνονται φίλοι και δίνουν υπόσχεση συνάντησης	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Ο Μανόλης τότε...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές.
78-84 (7)	Τρίτο επεισόδιο-επίλυση προβλήματος: ο Μανόλης διορθώνει την σκανταλιά που έκανε και πάει στο σημείο συνάντησης για να δει τον φίλο του	ΘΕΜΑ [χρονική φράση]: «Το βράδυ της Παραμονής...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές, ειδικά στον διάλογο.
85-96 (12)	Πρώτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η συνάντηση του Μανόλη με τους υπόλοιπους καλικάντζαρους και τα παιχνίδια με τον φίλο του	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Ο Μανόλης, μόλις σηκώθηκε...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές, ειδικά στον διάλογο. (μπαίνει και μουσικό κομμάτι)
97-106 (10)	Δεύτερο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η υπόσχεση συνάντησης κάθε χρόνο	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Λίγες μέρες πριν από τα Φώτα...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές και πρόσθετα λογία, ειδικά στον

107-116 (10)	Τρίτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η υπόσχεση για την πληροφόρηση κινδύνου και από τις δυο μεριές	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Τα χρόνια περνούσαν...»		διάλογο και σε σχέση με τους φίλους του Μανόλη.
117-140 (24)	Τέταρτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η προετοιμασία των καλικάντζαρων με χορούς και τραγούδια	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Λίγο πριν...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά και μελοποιούνται οι στίχοι του τραγουδιού σε αυτό το κομμάτι
141-161 (21)	Πέμπτο επεισόδιο-κορύφωση δράσης: η είσοδος του Μανόλη στο καλικανταροχωριό και η σύλληψη του από τους αρχηγούς καλικάντζαρους	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Ξαφνικά όμως κάτι...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές και πρόσθετα λόγια, ειδικά στον διάλογο και ηχητικά εφέ.
162-197 (36)	Έκτο επεισόδιο-κορύφωση δράσης: Ο Μανόλης ζητάει από τον φίλο του να των σώσει και του λέει ότι ήρθε γιατί οι άνθρωποι δεν γιορτάζουν παραδοσιακά τα Χριστούγεννα και κινδυνεύουν	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Τότε πλησίασε...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές και πρόσθετα λόγια, ειδικά στον διάλογο.
198-231 (34)	Έβδομο επεισόδιο-επίλυση προβλήματος: ο Μανόλης λέει στον Καλοκάντζαρο πως έχει ένα κόλπο και να τον ακολουθήσει. Έτσι αρχίζουν τις σκανταλιές και τα καταφέρνουν.	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Ο Μανόλης, όταν είδε...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές και πρόσθετα λόγια, ειδικά στον διάλογο και ηχητικά εφέ. Μελοποίηση του τραγουδιού και τίτλοι από τις εφημερίδες που υπάρχουν στην εικόνα.
232-248 (17)	Όγδοο επεισόδιο-επίλυση προβλήματος: ο Μανόλης πηγαίνει τους συμμαθητές του να δουν τον καλικάντζαρο ώστε να πιστέψουν στην ύπαρξη του και να το διαδώσουν	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Τότε βρήκε ευκαιρία...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές και πρόσθετα λόγια, ειδικά στον διάλογο, ηχητικά εφέ και τίτλοι από τις εφημερίδες που υπάρχουν στην εικόνα.
249-285 (37)	Κλείσιμο: Ο Καλοκάντζαρος και ο Μανόλης επιστρέφουν στο καλικαντζαροχωριό και ανακοινώνουν τα καλά νέα και αρχίζουν χαρούμενοι να χορεύουν και να τραγουδούν	ΘΕΜΑ [ονοματική πρόταση]: «Ο Καλοκάντζαρος και ο Μανόλης γύρισαν χαρούμενοι στο Καλικαντζαροχωριό...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μικρές αλλαγές και πρόσθετα λόγια, ειδικά στον διάλογο και μελοποίηση του τραγουδιού από παιδιά.

Περίληψη

Από το χωριό των καλικάντζαρων που βρίσκεται στα βάθη της γης, ανέβηκε κρυφά ένας μικρός καλικάντζαρος, λίγο πριν την παραμονή των Χριστουγέννων προκειμένου να δει τις προετοιμασίες των ανθρώπων για τις γιορτές. Αυτός ο καλικάντζαρος είναι και εκείνος που δεν αφήνει τους υπόλοιπους να ρίξουν την τελευταία τσεκουριά στο δέντρο που κρατάει τη γη, και ενώ γυρίζουν από την γιορτή στη γη ο κορμός είναι πάλι ολόκληρος και ξεκινάει από την αρχή. Εκείνη την χρονιά στο νηπιαγωγείο κοντά στο χωριό στο δάσος πήγαινε ο Μανόλης, ένα παιδί πειραχτήρι που του άρεσαν οι σκανταλιές. Μια μέρα μετά από μια σκανταλιά του, έτρεχε να κρυφτεί στο δάσος και ο παπάς του χωριού βλέποντας μια σκιά τον κυνήγησε. Ο Μανόλης τότε άκουσε μια φωνή που του είπε να κρυφτεί μαζί του στο πιο γέρικο δέντρο. Βλέποντας το πόσο παράξενο ήταν το παιδί σκέφτηκε μήπως ήταν καλικάντζαρος αλλά ήξερε ότι βγαίνουν την παραμονή των Χριστουγέννων. Όταν το παιδί του είπε ότι είναι από το καλικάτσαροχωριό, ο Μανόλης τρόμαξε αλλά μετά έπιασαν την κουβέντα και έγιναν φίλοι, δίνοντας την υπόσχεση ότι μόλις τελειώσουν τις εκκρεμότητες τους θα ξανασυναντηθούν στο ίδιο μέρος την παραμονή. Έτσι, την παραμονή ο Μανόλης συνάντησε όχι μόνο τον φίλο του αλλά και μια ολόκληρη στρατιά καλικάντζαρους, από τους οποίους οι κακοί μόνο είχαν ονόματα, αλλά ο Μανόλης ονόμασε και τον φίλο του λόγω της καλοσύνης του, Καλοκάντζαρο. Αφού, ήταν τόσο χαρούμενοι και οι δυο που έπαιζαν συνέχεια, ήρθε η ώρα που ο καλικάντζαρος έπρεπε να επιστρέψει, παρόλο που δεν είχε έρθει η παραμονή των Φώτων, και αυτό για να επιβεβαιώσει ότι το δέντρο είχε δέσει όπως πριν. Έτσι, χαιρετήθηκαν και πάλι και έδωσαν υπόσχεση ότι κάθε χρόνο θα βρίσκονται να παίζουν. Περνούσαν τα χρόνια και τα παιδιά δενόντουσαν πολύ παρόλο που μεγάλωνε μόνο ο Μανόλης, αλλά οι υποσχέσεις δεν σταμάτησαν ως φίλοι και διαβεβαίωσαν ότι όποιος κινδυνεύει θα ειδοποιήσει των άλλο. Μια χρονιά που οι καλικάντζαροι ήταν γύρω από το δέντρο και τραγουδούσαν, άκουσαν θόρυβο και ξαφνικά είδαν ένα μικρό παιδί στο χωριό τους, πράγμα πρωτάκουστο, για αυτό οι κακοί ζήτησαν να τον πιάσουν. Αφού τον έπιασαν, εκείνος προσπάθησε να τους πείσει ότι ήρθε για το καλό τους αλλά δεν τον πίστευαν, τότε τον είδε ο φίλος του ο Καλοκάντζαρος και του ζήτησε να τον σώσει και ότι ο λόγος που τους επισκέφτηκε είναι ότι κινδυνεύουν γιατί πια οι άνθρωποι δεν γιορτάζουν τα Χριστούγεννα παραδοσιακά, αλλά και ότι δεν πιστεύουν οι άνθρωποι στην ύπαρξη τους. Μέχρι και οι αρχηγοί είχαν τρομοκρατηθεί και έκλεγαν, έτσι ο Μανόλης τους ζήτησε να πάρει μαζί τον Καλοκάντζαρο γιατί είχε ένα σχέδιο σωτηρίας. Οι καλικάντζαροι δέχτηκαν και τα δυο παιδιά έφυγαν και άρχισαν να κάνουν πολλές σκανταλιές, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να αρχίζουν να γιορτάζουν τα Χριστούγεννα παραδοσιακά. Όταν τα παιδιά αναρωτήθηκαν ποιος ξεκίνησε τις ζημιές και έφερε την αλλαγή ο Μανόλης είπε ότι είναι Καλικάντζαροι και ότι υπάρχουν και αν θέλουν να γνωρίσουν ένα. Έτσι προσπάθησε να κάνει τον Καλοκάντζαρο τρομακτικό και πήγε να τον δουν τα άλλα παιδιά, τα οποία και τρόμαξαν, και έτρεξαν πίσω να διαδώσουν την είδηση. Ο Μανόλης και ο Καλοκάντζαρος έτρεξαν πίσω στο καλικαντζαροχωριό για να πουν τα καλά νέα και να γιορτάσουν που όλα θα είναι όπως παλιά.

Προσανατολισμός

«Δεν είναι πολλά χρόνια που από το Καλικαντζαροχωριό... λέει στους υπόλοιπους».

Κλείσιμο

«Ο Καλοκάντζαρος και ο Μανόλης γύρισαν χαρούμενοι στο Καλικαντζαροχωριό... φάρσες, χωρατά!».

Εσωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που αποτελούν εσωτερική αξιολόγηση είναι οι εξής: «μικρός καλικάντζαρος», «μικρός Μανόλης», «μεγάλο πειρακτήρι», «τριχωτό χέρι», «αμέτρητους καλικάντζαρους», «άσχημοι», «πολύ χαρούμενος», «διαφορετικό φίλο».

Εξωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που αποτελούν εξωτερική αξιολόγηση είναι οι εξής: «είχε πει ένα παιδί», «είχε ρωτήσει η δασκάλα θυμωμένη», «είχαν πεταχτεί όλα μαζί από τον φόβο τους», «προσπαθούσε να πει με φωνή που έτρεμε από το φόβο», «αναρωτήθηκε κι άρχισε να κυνηγά τη σκιά».

Συμπεράσματα

1. Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές.
2. Οι εικόνες είναι παρόμοιες (similarity), [επεξεργασία] με το κείμενο.
3. Στην εισαγωγή του CD παίζει ένα μουσικό κομμάτι χωρίς λογία και στίχους, έπειτα το γραπτό κείμενο παρουσιάζεται προφορικά με μικρές αλλαγές (-παραλλαγές) στα λόγια, ειδικά στα σημεία των διαλόγων. Επίσης προστίθενται ηχητικά εφέ και διαβάζονται οι τίτλοι των εφημερίδων που παρουσιάζονται στις εικονογραφήσεις.

Ψυχογιού, Δ. (2009) & (ζωγραφιές). Ο κηπουρός του ουρανού. Αθήνα: Εκδόσεις Άγκυρα.

Γραπτό Κείμενο			Εικόνες	Ήχος
Σειρά	Δομικές Κατηγορίες	Γλωσσικά Χαρακτηριστικά		Λειτουργία σε σχέση με το γραπτό κείμενο
1-13 (13)	Προσανατολισμός (εισαγωγική φράση): «Μια φορά κι έναν καιρό...»	ΘΕΜΑ [τυπική εισαγωγική φράση παραμυθιών]: «Μια φορά κι έναν καιρό...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση (ήχος ψαλιδιού). Εισαγωγή τραγουδιού που δεν υπάρχει στο παραμύθι αλλά δίνεται γραμμένο σε χαρτί μαζί με το Cd.
14-31 (18)	Πρώτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: ο θάμνος με την μορφή γοργόνας έχει δάκρια και έχει επικρατήσει λύπη στους ουρανούς	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Μια συννεφιασμένη μέρα...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με ηχητική υπόκρουση (ήχοι από σταγόνες νερού).
32-45 (14)	Δεύτερο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η προσπάθεια του κηπουρού να διώξει τα δάκρια της γοργόνας και το ξεκίνημα στο ταξίδι του για να βρει την Χαρά	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Μέρες πολλές πέρασαν από τότε...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση και εισαγωγή ενός ακόμα τραγουδιού που δεν υπάρχει στο παραμύθι αλλά στο συμπληρωματικό χαρτί με γραμμένους τους στίχους.

46-65 (20)	Τρίτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η Μνήμη, η Αγάπη και η Χαρά εμφανίζονται στον ύπνο του κηπουρού και του προμηνύουν το ταξίδι του	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Έπειτα από καιρό έφτασε...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση και εισαγωγή ενός ακόμα τραγουδιού που δεν υπάρχει στο παραμύθι αλλά στο συμπληρωματικό χαρτί με γραμμένους τους στίχους.
66-85 (20)	Τέταρτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: οι δοκιμασίες του ταξιδιού του κηπουρού και η επαφή του με τον ωκεανό	ΘΕΜΑ [ονοματική φράση + ρήμα υλικής δράσης]: «Ο κηπουρός πετάχτηκε...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση.
85-99 (15)	Πέμπτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η συνάντηση του κηπουρού με τον Γίγαντα και η ανακοίνωση ότι για να επιστέψει στον ουρανό πρέπει να λύσει τα αινίγματα του	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Πριν...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση και εισαγωγή ενός ακόμα τραγουδιού που δεν υπάρχει στο παραμύθι αλλά στο συμπληρωματικό χαρτί με γραμμένους τους στίχους.
100-126 (27)	Έκτο επεισόδιο-κορύφωση δράσης: η βοήθεια από το αστέρι στον κηπουρό και η ετοιμότητα του να λύσει τα αινίγματα του Γίγαντα	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Οι μέρες κυλούσαν τόσο...»	Αντίθεση (contrast) [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση.
127-135 (9)	Έβδομο επεισόδιο-επίλυση προβλήματος: το τραγούδι του κηπουρού που μάγεψε τον Γίγαντα και απελευθέρωσε την Χαρά, το ταξίδι της επιστροφής	ΘΕΜΑ [ονοματική φράση + ρήμα υλικής δράσης]: «Η Μουσική τον γαλήνεψε...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση και μελωδία από την φωνή του κηπουρού.
136-162 (27)	Κλείσιμο: η επιστροφή του κηπουρού στον ουρανό και η έκπληξη που τον περίμενε με την γοργόνα να ζωντανεύει και να είναι χαρούμενη λόγω της αγάπης του και το κοινό ταξίδι του κηπουρού και της γοργόνας, χαρούμενοι και αγαπημένοι	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Όταν έφτασαν...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση. Ενδιάμεσα από την αφήγηση εισάγεται ένα ακόμα τραγούδι που δεν υπάρχει στο παραμύθι αλλά στο συμπληρωματικό χαρτί με γραμμένους τους στίχους. Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με μουσική και ηχητική υπόκρουση και κλείνει με ένα ακόμα τραγούδι.

	Υπάρχει μια επιπλέον εικόνα μετά το τέλος της αφήγησης	Συμπλήρωμα (complement) [Επέκταση]	
--	--	--	--

Περίληψη

Κάποτε, στον ουρανό, ψηλά στα σύννεφα ζούσε ο κηπουρός του ουρανού, που φρόντιζε και πότιζε τα λουλούδια. Επίσης, έδινε με τα ψαλίδια του μορφή στους θάμνους, με το πιο όμορφο, αυτό μιας γοργόνας που είχε ονειρευτεί και της μιλούσε κάθε μέρα. Μια μέρα, που έβρεχε και τα ζώα του κήπου είδαν την γοργόνα να κλαίει αλλά όπως και αυτά και ο κηπουρός δεν ήξεραν τι είχε συμβεί. Ο ερωδιός τότε θυμήθηκε για έναν Γίγαντα που ζει στην σκοτεινή πολιτεία και κλέβει την χαρά. Όλες αυτές τις μέρες ο κηπουρός δεν έφευγε από την γοργόνα προσπαθώντας να φύγουν τα δάκρια της, αλλά μάταια. Όταν όμως ο θάμνος έχανε το χρώμα και τα φύλλα του αποφάσισε ο κηπουρός να πάει στον Γίγαντα, λέγοντας ότι θα κάνει ότι χρειαστεί για να φέρει πίσω την χαρά. Μετά από αρκετό καιρό έφτασε στην γη, κουρασμένος και τον πήρε ο ύπνος βλέποντας ένα ζωντανό όνειρο.

Εμφανίστηκαν μπροστά του η Μνήμη, η Αγάπη και η Μουσική και του είπαν ότι για να βρει την Χαρά που βρίσκεται στον ωκεανό θα πρέπει να περάσει από πολλές και δύσκολες δοκιμασίες και τέλος να βρει τον άρχοντα του βυθού που την έχει κλέψει. Το ταξίδι θα ήταν μοναχικό, αλλά δεν θα έρεπε να ξεχάσει τα τρία ονόματα τους. Τότε ξύπνησε και ξεκίνησε το δύσκολο ταξίδι του βλέποντας πως το όνειρο βγαίνει αληθινό. Όταν έφτασε στον ωκεανό δεν ήξερε να κολυμπάει αλλά με συμπαράσταση το φεγγάρι πήρε ανάσα και βούτηξε. Κάποια στιγμή και ενώ έψαχνε την Χαρά εμφανίστηκε μπροστά του ο Γίγαντας, ρωτώντας τον τι δουλειά είχε στον κόσμο του, τρομαγμένος δεν μιλούσε και ο Γίγαντας του έθεσε κάποια αινίγματα, όπου αν δεν τα έλυνε θα παγιδεύονταν στον βυθό για πάντα. Προσπάθησε να δραπετεύσει αλλά μάταια. Βλέποντας την κατάσταση του, έπεσε στο κελί του ένα αστέρι από τον ουρανό, λέγοντας του ότι για να φτάσει στην Χαρά, έπρεπε να συναντήσει την λύπη και υπενθυμίζοντας του να μην ξεχάσει τα τρία γυναικεία ονόματα. Παίρνοντας κουράγιο ο κηπουρός φώναξε τον Γίγαντα για να λύσει τα αινίγματα του, που κανένας δεν είχε καταφέρει. Αφού έλυσε τα αινίγματα, άρχισε να τραγουδά, με την φωνή του κατάφερε να ζωντανέψει τα χρώματα και να αφήσει μαγεμένο τον Γίγαντα, κάνοντας τον πιο ήρεμο. Έτσι, απελευθερώθηκε και η Χαρά και ο κηπουρός χαρούμενος ήταν έτοιμος να κάνει το ταξίδι της επιστροφής. Γυρνώντας πίσω στον ουρανό είδε την γοργόνα ζωντανή μπροστά του και όχι με την μορφή του θάμνου και η αιτία αυτού, όπως του είπε η γοργόνα ήταν η αγάπη του. Τότε ξεκίνησε και το κοινό τους ταξίδι γεμάτο αγάπη και χαρά.

Προσανατολισμός

«Μια φορά κι έναν καιρό,...γινόταν βαθύ πράσινο»

Κλείσιμο

«Τότε ο κηπουρός συγκινημένος...το πρόσωπο της αγάπης»

Εσωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που δηλώνουν την εσωτερική αξιολόγηση σε αυτό το παραμύθι εμφανίζονται παρακάτω: «γενναιόδωρος άνθρωπος», «πυκνού δάσους», «πανέμορφες γυναίκες», «παγωμένα νερά», «όμορφη φωνή», «μουντά χρώματα», «υπέροχους κήπους».

Εξωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που αποτελούν εξωτερική αξιολόγηση είναι οι εξής: «αναρωτήθηκε», «είπε λυπημένος, ενώ τα δάκρυα κυλούσαν ασταμάτητα στο πρόσωπο του».

Συμπεράσματα

1. Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές, με μια ιδιαιτερότητα στο κλείσιμο όπου μοιάζει με κορύφωση χωρίς να έχει προηγηθεί άλλη εξέλιξη δράσης.
2. Οι περισσότερες εικόνες είναι παρόμοιες (similarity), [Επέκταση] με το κείμενο, εκτός από μια που είναι αντίθεση και μια στο τέλος του παραμυθιού όπου αποτελεί συμπλήρωμα.
3. Στο CD το γραπτό κείμενο παρουσιάζεται και προφορικά με μουσικές και ηχητικές υποκρούσεις και ενδιάμεσα των αφηγήσεων εισάγονται τραγούδια που δεν είναι γραμμένα εντός του παραμυθιού αλλά σε ένα πρόσθετο συνοδευτικό χαρτάκι.

Μιχαήλ, Γ. (2017) & Καπατσούλια, Ν. (ζωγραφιές). Ο μαγικός αυλός. Αθήνα: Εκδόσεις Διάπλαση.

Γραπτό Κείμενο			Εικόνες	Ήχος
Σειρά	Δομικές Κατηγορίες	Γλωσσικά Χαρακτηριστικά		Λειτουργία σε σχέση με το γραπτό κείμενο
1-18 (18)	Προσανατολισμός (εισαγωγική φράση): «Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε μέσα σ' ένα δάσος...»	ΘΕΜΑ [εισαγωγική φράση προσανατολισμού]: «Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε μέσα σ' ένα δάσος...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	(Στην εισαγωγή του CD παίζει ένα μουσικό κομμάτι χωρίς λογία και στίχους, πριν αρχίσει η αφήγηση του παραμυθιού.) Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με κάποιες μικρές διαφορές, μαζί με το τραγούδι και μουσικά διαλείμματα, αλλά και ένα ξένο κομμάτι.
19-34 (16)	Πρώτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η συνάντηση της βασίλισσας της νύχτας με τον πρίγκιπα Ταμίνο και ο θαυμασμός του για την μοναχοκόρη της	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Μια μέρα...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, μαζί με το τραγούδι και ένα ξένο κομμάτι.

35-43 (9)	Δεύτερο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: ο Ταμίνος και ο Παπαγκένος πάνε να ελευθερώσουν την Παμίνια αλλά ο Παπαγκένος χάνει τον Ταμίνος στο δάσος	ΘΕΜΑ [ονοματική φράση, χρονική πρόταση]: «Η Βασίλισσα της νύχτας...»/ «αμέσως μετά το τραγούδι...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με ενδιάμεσα κομμάτια του μουσικού ξένου κομματιού αλλά και μουσική υπόκρουση πίσω από τα λόγια της αφήγησης.
44-58 (15)	Τρίτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: ο Ταμίνος παίζει από τον μαγικό αυλό και μαγεύει τα άγρια ζώα	ΘΕΜΑ [ονοματική φράση]: «Ο Ταμίνος...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, μαζί με το τραγούδι και το ξένο μουσικό κομμάτι.
59-84 (26)	Τέταρτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Ο Παπαγκένος ελευθερώνει την Παμίνια και για να γλυτώσουν από τον φύλακα της παίζει μουσική με τα κουδουνάκια	ΘΕΜΑ [ονοματική φράση]: «Την Παμίνια...»	Εξειδίκευση (specification) [επεξεργασία]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, μαζί με το τραγούδι και το ξένο μουσικό κομμάτι.
85-89 (5)	Πέμπτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Η συνάντηση Παπαγκένου, Ταμίνου και Παμίνιας	ΘΕΜΑ [μετάβαση επεισοδίου μέσω ρητορικής ερώτησης]	Εξειδίκευση (specification) [επεξεργασία]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με ενδιάμεσες μελωδίες αυλού και φλογέρας και του ξένου κομματιού.
90-98 (9)	Έκτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Ο Ζαράστρο και οι δοκιμασίες που βάζει σε Ταμίνος και Παπαγκένος	ΘΕΜΑ [αντιθετικός σύνδεσμος] «Όμως...»		
99-114 (16)	Έβδομο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Η διαταγή της βασίλισσας να σκοτώσει η Παμίνια τον Ζαράστρο και η άρνηση της	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Στο μεταξύ...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, με ενδιάμεσα μουσικά ξένα κομμάτια.
114-127 (14)	Όγδοο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η δεύτερη δοκιμασία της σιωπής σε άλλον ναό	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Την ίδια στιγμή...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά, μαζί με το τραγούδι και ένα ξένο μουσικό κομμάτι.

127-134 (8)	Ένατο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: η τρίτη δοκιμασία του Ταμίνο και της Παμίνια που τα κατάφεραν λόγω της αγάπης τους και του αυλού	ΘΕΜΑ [αντιθετικός σύνδεσμος]: «Έπρεπε να περάσουν όμως...»	Εξειδίκευση (specification) [επεξεργασία]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά με μουσική υπόκρουση και ενδιάμεσα μουσικά διαλείμματα.
135-149 (15)	Δέκατο επεισόδιο-πρόβλημα ενός ήρωα: η αναζήτηση του Παπαγκένο για την αγαπημένη του και η απελπισία του	ΘΕΜΑ	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά με ενδιάμεσα μουσικά διαλείμματα και ένα ξένο μουσικό κομμάτι και μουσική υπόκρουση πίσω από την αφήγηση με το συγκεκριμένο τραγούδι.
150-160 (11)	Εντέκατο επεισόδιο-επίλυση προβλήματος: τρία παιδιά βρίσκουν την λύση στον Παπαγκένο	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Εκείνη την στιγμή...»	Παρόμοια (similarity) [Επέκταση]	
161-163 (3)	Κλείσιμο: «Δεν περιγράφεται η χαρά τους...»	ΘΕΜΑ [φράση κλεισίματος]: «Δεν περιγράφεται...κάνοντας πολλά παπαγκενάκια!»	Συμπλήρωμα (complement) [Επέκταση]	

Περίληψη

Μια φορά, σε ένα δάσος ζούσε ένας άνθρωπος, ο Παπαγκένο, με μορφή πουλιού, ντυμένος με πολύχρωμα πούπουλα και κρατούσε μια φλογέρα και ένα ξύλινο κλουβί. Δούλευε για την βασίλισσα της νύχτας και τις κυρίες τις αυλής της, μαγεύοντας και πιάνοντας με την φλογέρα του τα πουλιά στο κλουβί, με ανταλλαγή σύκα, κρασί και ζαχαρωτό ψωμί. Κάποια μέρα, εμφανίστηκε στο δάσος ένας πρίγκιπας ο Ταμίνο, όπου μόλις τον είδε η βασίλισσα της νύχτας του έδειξε την μοναχοκόρη της, Παμίνια, με αυτόν να μαγεύεται. Η βασίλισσα όμως τον ενημέρωσε ότι την κόρη της την είχε φυλακισμένη ο τύραννος Ζαράστρο. Τότε, ο Ταμίνο αποφάσισε να πάει να την απελευθερώσει με την βασίλισσα να στέλνει μαζί του και τον Παπαγκένο αν και φοβόταν. Για προστασία η βασίλισσα τους έδωσε έναν μαγικό αυλό και κάτι ασημένια κουδουνάκια αντίστοιχα. Όμως, ο Παπαγκένο ενθουσιασμένος με τα όμορφα πουλιά έχασε τον Ταμίνο. Έτσι, ο Ταμίνο αποφάσισε αφού είχε μείνει μόνος να παίζει λίγο από τον αυλό. Όσο έπαιζε εμφανίζονταν μπροστά του τα άγρια ζώα του δάσους, ήμερα και μαγεμένα από τον ήχο του μαγικού αυλού, ακολουθώντας και τραγούδι. Ο Παπαγκένο βρήκε τυχαία την Παμίνια και την ελευθέρωσε, όμως τους πήρε είδηση ο Μονόστατος, ο φύλακας της Παμίνιας και ήθελε να τους φυλακίσει. Ο Παπαγκένο, θυμήθηκε τα κουδουνάκια και άρχισε να παίζει μουσική, με τον φύλακα να μαγεύεται και να αρχίζει να τραγουδάει. Προκειμένου να βρεθούν ο Παπαγκένο με τον Ταμίνο, άρχισε να παίζει την φλογέρα του, ακούγοντας παράλληλα και τον ήχο από το μαγικό αυλό και συνεχίστηκε μέχρι να συναντήσουν και να πάρει στην αγκαλιά του ο Ταμίνο την Παμίνια. Βρέθηκε εκεί όμως και ο βασιλιάς Ζαράστρο, όπου επέβαλε κάποιες δοκιμασίες στον

Ταμίνο, ώστε να μπορέσει να μείνει με την Παμίνα. Σε αυτά ακολούθησε και ο Παπαγκένο. Τους πήγαν σε έναν σκοτεινό ναό, πήραν τον αυλό και τα κουδουνάκια και τους κάλυψαν με μαντήλι. Εξοργισμένη η βασίλισσα της νύχτας ζήτησε από την Παμίνα να σκοτώσει τον Ζαράστρο αλλά αυτή αρνήθηκε. Έπειτα, ζήτησε συγχώρεση από τον Ζαράστρο και τις συγχώρησε και τις δυο. Στην συνέχεια, τους πήγαν σε άλλον ναό, στον οποίο δεν έπρεπε να μιλήσουν, δίνοντας τους πίσω τον αυλό και την φλογέρα, με τον Ταμίνο να αρχίζει να παίζει, κάτι που ήταν λάθος αφού πήγε η Παμίνα και δεν μπορούσε να της μιλήσει. Ο Ζαράστρο τους το επέτρεψε να μιλήσουν, αλλά τους έβαλε και μια τρίτη δοκιμασία, να περάσουν από δυο σπηλιές, η μια φωτιά και η άλλη με καταρράκτη, αλλά δεν έπαθαν τίποτα γιατί ήταν δυνατή η αγάπη τους, αλλά είχαν και τον μαγικό αυλό. Την ίδια ώρα ο Παπαγκένο απεγνωσμένα να βρει και εκείνος την αγαπημένη του που θα γινόταν η Παπάγκενα και την βρήκε και έκαναν παπαγκενάκια.

Προσανατολισμός

«Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε μέσα σ' ένα δάσος ένας άνθρωπος...»

Κλείσιμο

«Δεν περιγράφεται η χαρά τους...κάνοντας πολλά παπαγκενάκια!»

Εσωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που δηλώνουν την εσωτερική αξιολόγηση σε αυτό το παραμύθι εμφανίζονται παρακάτω: «πολύχρωμα πούπουλα», «ξύλινο κλουβί», «όμορφος πρίγκιπας», «μαγικό αυλό», «άγρια ζώα», «βαθιά φωνή».

Εξωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που αποτελούν εξωτερική αξιολόγηση είναι οι εξής: «παιδιά», «Μην ανησυχείτε! Έχει και ο Παπαγκένο το σχέδιο του», «Αλλά που ήταν ο Ταμίνο, πώς θα τον έβρισκαν;», «Και πάλι ο Παπαγκένο είχε μια ιδέα!», «Τίποτα!», «Έτσι κι έγινε», «Μα πόσο θυμωμένη ήταν πια;», «Αυτά είπε ο Ζαράστρο και αποσύρθηκε στον ναό», «και ξέρετε γιατί;», «φώναξε ο Παπαγκένο», «είπε και προχώρησε προς το δέντρο».

Συμπεράσματα

1. Το παραμύθι δεν εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες. Εμφανίζει και επιλύει συνεχώς προβλήματα.
2. Δεν έχει μόνο έναν κεντρικό ήρωα, αλλά παραπάνω προβάλλοντας τα προβλήματα τους.
3. Σχεδόν όλες οι εικόνες είναι παρόμοιες [similarity, Επέκταση] εκτός από τρεις εξειδικεύσεις [specification, επεξεργασία] και μια συμπληρωματική [complement, Επέκταση].
4. Το CD παρουσιάζει το γραπτό κείμενο προφορικά μαζί με τα τραγούδια του, αλλά προσθέτει και μουσικά κομμάτια χωρίς ή και με ξένους στίχους, που είτε τα βάζει ενδιάμεσα από την αφήγηση είτε στο τέλος κάθε επεισοδίου είτε μουσική υπόκρουση της προφορικής αφήγησης.

Τριβιζάς, Σ. (2015) & Σαμαρτζή, Ι. (ζωγραφιές). Ο μαγικός κόσμος του Φεδερίκο. Αθήνα:
Εκδόσεις Διάπλαση.

Γραπτό Κείμενο			Εικόνες	Ήχος
Σειρά	Δομικές Κατηγορίες	Γλωσσικά Χαρακτηριστικά		Λειτουργία σε σχέση με το γραπτό κείμενο
1-13 (13)	Προσανατολισμός (εισαγωγική φράση): «Μια μέρα του καλοκαιριού, σ' ένα κάμπο της Ανδαλουσίας...»	ΘΕΜΑ [εισαγωγική φράση προσανατολισμού]: «Μια μέρα του καλοκαιριού, σ' ένα κάμπο της Ανδαλουσίας...»	Εξήγηση (explanation) [επεξεργασία]	Μουσική εισαγωγή Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά
14-23 (10)	Πρώτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: ο Φεδερίκος το σκάει από το σπίτι και απομακρύνεται	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Εκείνη τη μέρα...»	παρόμοια (similarity) , [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά
24-45 (22)	Δεύτερο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: ο Φεδερίκος φτάνει στην λίμνη όπου αντικρίζει την όμορφη κοπέλα και θλίβεται που είναι νεκρή	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Καθώς περιπλανιόταν...»	παρόμοια (similarity) , [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά
46-59 (14)	Τρίτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: ο Φεδερίκο βρίσκει τις κολοκύθες και προσπαθεί να τις δέσει	ΘΕΜΑ [ρήμα υλικής δράσης]: «Σήκωσε το βλέμμα του κι είδε λίγο...»	Αντίθεση (contrast) , [επέκταση] (αριστερή σελίδα)	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά και εισάγεται και το πρώτο τραγούδι
			παρόμοια (similarity) , [επέκταση] (δεξιά σελίδα)	
60-86 (27)	Τέταρτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Η προσπάθεια του Φεδερίκο να δέσει στην κοπέλα τις κολοκύθες και να την σύρει προς την λίμνη	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Έπειτα...»	παρόμοια (similarity) , [επέκταση]	
87-99 (13)	Πέμπτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Η περιπλάνηση του Φεδερίκο μέσα στο δάσος και η διαπίστωση πως χάθηκε	ΘΕΜΑ [ονοματική φράση + ρήμα υλικής δράσης]: «Το παιδί συνέχισε τον δρόμο του...»	παρόμοια (similarity) , [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά
100-151 (52)	Έκτο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Σκοτείνιαζε, ακούγονταν κελαηδίσματα και γρυλίσματα, ο	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Στο μεταξύ έπεφτε γοργά η νύχτα...»	παρόμοια (similarity) , [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά και εισαγωγή του δεύτερου τραγουδιού, προφορικά το κείμενο και έπειτα εισαγωγή του τρίτου κομματιού

	Φεδερίκος άρχιζε να τρομάζει όλο και πιο πολύ, ως που έχασε την φωνή του από τους γρύλους			
152-164 (13)	Έβδομο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Ο Φεδερίκο αναγνώρισε το φωτεινό αστέρι «Σείριο» και αποκοιμήθηκε κάτω από μια ιτιά	ΘΕΜΑ [ονοματική φράση + ρήμα υλικής δράσης]: «Ο Φεδερίκο κάθισε...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά
165-206 (42)	Όγδοο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Ο Φεδερίκο ξυπνάει έχοντας την φωνή του και στην προσπάθεια του να πλυθεί στο ποτάμι πέφτει μέσα και από τα ορμητικά νερά χάνει τις αισθήσεις του	ΘΕΜΑ [χρονική πρόταση]: «Το επόμενο πρωί...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά και εισαγωγή του τέταρτου κομματιού
207-237 (31)	Ένατο επεισόδιο-εξέλιξη δράσης: Ο Φεδερίκο συνέρχεται και αρχίζει να περπατάει, αλλά πιάνει μια μεγάλη μπόρα και κρύβεται σε ένα δέντρο	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Όταν συνήλθε...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά
238-280 (43)	Δέκατο επεισόδιο-κορύφωση δράσης: Ο Φεδερίκο συναντάει επτά όμορφα κορίτσια που τραγουδάνε και μεταμορφώνονται σε πολύχρωμα πουλιά που φεύγοντας στον ουρανό αφήνουν πίσω τους ένα ουράνιο τόξο	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Πριν προλάβει όμως...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά και εισαγωγή του πέμπτου τραγουδιού
281-287 (7)	Εντέκατο επεισόδιο-επίλυση προβλήματος: Ο Φεδερίκο αναλύει τον θρύλο που θέλει ένα τσουκάλι γεμάτο χρυσάφι στην άκρη του ουράνιου τόξου, αντιλαμβάνοντας ότι το ουράνιο τόξο δείχνει την κατεύθυνση του χωριού του	ΘΕΜΑ [χρονικό επίρρημα]: «Τότε ο Φεδερίκο...»	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά
288-291 (4)	Κλείσιμο: «Με σίγουρα και αποφασιστικά...»	ΘΕΜΑ	παρόμοια (similarity), [επέκταση]	Το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά και μουσικό κομμάτι χωρίς λόγια

Περίληψη

Μια μέρα, στην Ισπανία περπατούσε ένα μικρό παιδί ο Φεδερίκος την ώρα που του έπεσε μια σταγόνα βροχής στο κεφάλι, αλλά συνέχισε. Το είχε σκάσει από το σπίτι και πριν το καταλάβει είχε απομακρυνθεί αρκετά. Ξαφνικά, βρέθηκε σε μια λίμνη και σκόνταψε μπροστά σε μια κοπέλα που από την ομορφιά της θεώρησε πως ήταν νεράιδα. Βέβαια, την είχε ξεβράσει το κύμα και έμοιαζε με πεθαμένη, κάνοντας τον Φεδερίκο να στεναχωρηθεί πολύ, αφού μια κοπέλα από την λίμνη έπρεπε να μείνει στην στεριά. Έπειτα, βρήκε δυο κολοκύθες τις έκοψε και τις έδεσε με φύλλα καλαμιάς στην μεριά της κοπέλας. Με αυτόν τον τρόπο, τράβηξε το σώμα της κοπέλας και το έσπρωξε στα κύματα όπου αυτή εξαφανίστηκε. Στην συνέχεια, βρέθηκε σε ένα δάσος από λεύκες και ιτιές και τότε κατάλαβε ότι είχε χαθεί, προσπάθησε να βγει από το δάσος αλλά μάταια. Η νύχτα έφτασε και ο άνεμος δυνάμωσε, τα πουλιά και οι γρύλοι έκαναν αισθητή την παρουσία τους και ο Φεδερίκο άρχισε να φοβάται. Προσπάθησε να φωνάξει αλλά κατάλαβε πως οι γρύλοι του είχαν κλέψει την φωνή φωνάζοντας το όνομα του. Ο τρόμος μεγάλωνε αφού ήταν ένα μουγκό παιδί μόνο του σε ένα σκοτεινός δάσος μακριά από το σπίτι του. Αργότερα, ξάπλωσε σε μια ιτιά και είδε το φωτεινό αστέρι «Σείριο» να είναι φιλικό μαζί του και να ηχούν παιδικές φωνές, ώσπου αποκοιμήθηκε. Την επόμενη μέρα, ο Φεδερίκο ξύπνησε χαρούμενος αφού διαπίστωσε πως είχε την φωνή του, έσκυψε στο ποτάμι να πλυθεί αλλά αντίκρισε ένα ρόδο και στην προσπάθειά του να το πιάσει έπεσε στο ποτάμι, όπου τα νερά ήταν τόσο ορμητικά και που παρόλο την προσπάθειά του να κολυπήσει ως την όχθη δεν τα κατάφερε και έχασε τις αισθήσεις του. Μόλις ξύπνησε κάτω από τον ήλιο είδε τα ρούχα του λερωμένα και σκέφτηκε την αντίδραση της μαμάς του, άρχισε να περπατάει παράλληλα με τον ποταμό και ενώ καιγόταν από τον ήλιο άρχισε καλοκαιριάτικη μπόρα. Μπήκε κάτω από ένα δέντρο να προστατευτεί βλέποντας τον καιρό και αφού σταμάτησε η βροχή συνέχισε τον δρόμο του ακούγοντας από μακριά ένα τραγούδι. Ξαφνικά, εμφανίστηκαν μπροστά του τα επτά όμορφα κορίτσια που τραγουδούσαν, τον πλησίασαν χορευτικά και μεταμορφώθηκαν σε πολύχρωμα πουλιά πετώντας στον ουρανό όπου και ξεπρόβαλε ένα ουράνιο τόξο. Θυμήθηκε τον θρύλο που θέλει στην άκρη του ουράνιου τόξου ένα τσουκάλι με χρυσάφι και κατάλαβε πως εκεί είναι και το χωριό του και το αγρόκτημα του πατέρα του. Έτσι, τραγουδώντας πήρε τον δρόμο της επιστροφής.

Προσανατολισμός

«Μια μέρα του καλοκαιριού, σ' ένα κάμπο της Ανδαλουσίας....Ο Φεδερίκο συνέχισε τον δρόμο του».

Κλείσιμο

«Με σιγουριά και αποφασιστικά βήματα....για το πατρικό του σπίτι».

Εσωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που δηλώνουν την εσωτερική αξιολόγηση σε αυτό το παραμύθι εμφανίζονται παρακάτω: «μικρή σταγόνα», «ψηλά αγριόχορτα», «αναίσθητο σώμα», «χαμηλούς ελαιώνες», «μαγικό λουλούδι», «πολύχρωμα πουλιά».

Εξωτερική Αξιολόγηση

Μερικές από τις φράσεις που αποτελούν εξωτερική αξιολόγηση είναι οι εξής: «εκείνη που είχε πέσει από το μαύρο σύννεφο», «εκείνη που γνωρίσαμε στην αρχή της ιστορίας μας»

Συμπεράσματα

4. Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές.
5. Οι περισσότερες εικόνες είναι παρόμοιες (similarity), [επεξεργασία] με το κείμενο, εκτός από δυο που το εξειδικεύουν και μια που το εξηγεί.
6. Στο CD το ίδιο κείμενο που υπάρχει γραπτά παρουσιάζεται και προφορικά με εισαγωγή τραγουδιών ανά διαστήματα.

Πίνακας 2: *Ευρήματα παραμυθιών.*

Παραμύθι	Δομικές κατηγορίες	Εικόνες	Ήχος	Εσωτερική αξιολόγηση	Εξωτερική αξιολόγηση
Ο πρίγκιπας Λεμόνης και η όμορφη Κρεμμύδω	Εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες (προσανατολισμός, εξέλιξη δράσης, κορύφωση δράσης, επίλυση προβλήματος, κλείσιμο)	Όλες οι εικόνες είναι παρόμοιες, εκτός από μια συμπληρωματική ή	Ταύτιση τραγουδιών, συμπλήρωση πληροφοριών ενός επεισοδίου	υπάρχει	
Η Χιονάτη και οι εφτά ψηλοί νάνοι	Εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες [Μέσα στην ήδη δομή της αφήγησης υπάρχει ένας ακόμα προσανατολισμός]	Όλες οι εικόνες είναι παρόμοιες, εκτός από δυο που εξειδικεύουν το κείμενο, μια αντίθεση και μια συμπληρωματική ή	Στο CD υπάρχει αναλυτικότερη αφήγηση με προσθήκες πολλών φωνών αλλά και πολλών τραγουδιών που δεν αναφέρονται στο γραπτό κείμενο	υπάρχει	υπάρχει
Όταν ο ήλιος αγάπησε την σελήνη	Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές, αλλά έχει ένα πολύ	Όλες οι εικόνες είναι παρόμοιες με το κείμενο	Το γραπτό κείμενο του βιβλίου με το προφορικό κείμενο του CD έρχονται σε	υπάρχει	υπάρχει

	μεγάλο κομμάτι προσανατολισμού και δευτερεύουσας δράσης που παραπέμπει σε διδακτικό παραμύθι [Εισάγει έξι προσανατολισμούς]		πλήρη αντιστοιχία, με μόνη εξαίρεση τα λόγια του Ήλιου σε μια «-», ενδιάμεσα εισάγονται και τα μουσικά κομμάτια		
Ο καλΟκάτζαρος σώζει το καλικάτσαροχωριό	Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές	Όλες οι εικόνες είναι παρόμοιες με το κείμενο	Στο CD παρουσιάζεται το γραπτό κείμενο με κάποιες παραλλαγές στους διαλόγους, προστίθενται ηχητικά εφέ αλλά και οι τίτλοι των εφημερίδων στις εικόνες	υπάρχει	υπάρχει
Ο μαγικός κόσμος του Φεδερίκο	Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές	Όλες οι εικόνες είναι παρόμοιες με το κείμενο, εκτός από μια εξειδίκευση και μια εξήγηση	Το γραπτό κείμενο παρουσιάζεται προφορικά με εισαγωγή τραγουδιών ανά διαστήματα	υπάρχει	υπάρχει
Ο μαγικός αυλός	Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες παρόλο που εμφανίζει συνεχώς προβλήματα και τα επιλύει	Οι περισσότερες εικόνες είναι παρόμοιες με το κείμενο, εκτός από τρεις εξειδικεύσεις και μια συμπληρωματική ή	Το CD παρουσιάζει το γραπτό κείμενο προφορικά μαζί με τα τραγούδια του, αλλά προσθέτει και μουσικά κομμάτια χωρίς ή και με ξένους στίχους, που είτε τα βάζει ενδιάμεσα από την αφήγηση είτε στο τέλος κάθε επεισοδίου είτε μουσική υπόκρουση της προφορικής αφήγησης.	υπάρχει	υπάρχει

Ο κηπουρός του ουρανού	Το παραμύθι εμφανίζει όλες τις δομικές κατηγορίες που έχουν οι αφηγηματικές δομές, με μια ιδιαιτερότητα στο κλείσιμο όπου μοιάζει με κορύφωση χωρίς να έχει προηγηθεί άλλη εξέλιξη δράσης. (μεγάλο κλείσιμο με έκπληξη στην αφήγηση)	Οι περισσότερες εικόνες είναι παρόμοιες με το κείμενο, εκτός από μια αντίθεση και μια συμπληρωματική ή	Στο CD το γραπτό κείμενο παρουσιάζεται και προφορικά με μουσικές και ηχητικές υποκρούσεις και ενδιάμεσα εισάγονται τραγούδια	υπάρχει	υπάρχει
------------------------	--	--	--	---------	---------